लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
२०८०/०८१

सुरुङ्गा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सप्तरी

मधेश प्रदेश

दस्तावेजको नाम	सुरुङ्गा नगरपालिका, सप्तरीको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
परामर्शदाता	समग्र विकास तथा परामर्श सेवा केन्द्र लहान, सिरहा
साल	जेष्ठ, २०८२

नगर प्रमुखको भनाइ

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण आजको आवश्यकता मात्र नभई समावेशी, न्यायसंगत र दिगो विकासको आधारशिला हो। हाम्रो नगरपालिकाले सबै वर्ग, जाति, लिङ्ग, भूगोल र अवस्था अनुसारका नागरिकहरूको समान सहभागिता, पहुँच र अधिकार सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले विभिन्न नीतिगत तथा कार्यक्रमगत प्रयासहरू गर्दै आएको छ।

यस सन्दर्भमा, गरिएको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले नगरपालिकाभित्र रहेका कार्यक्रम, सेवा र संरचनाहरूमा लैंगिक तथा समावेशी दृष्टिकोणको अवस्थाको समीक्षा गर्न महत्वपूर्ण आधार प्रदान गरेको छ। प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिएको मूल्याङ्कन र सुधारका सिफारिसहरूले आगामी दिनमा थप प्रभावकारी योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु।

म यो अवसरमा यस परीक्षणमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने समग्र विकास तथा परामर्श सेवा केन्द्रका विज्ञ द्वय श्री देवराज पोखरेल र श्री दीपक कुमार श्रेष्ठ लगायत सम्पूर्ण टिमप्रति आभार प्रकट गर्न चाहन्छु। यस कार्यमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरुलाई यस कार्य सम्पन्न गर्नु भएकोमा धन्यवाद दिन चाहन्छु।

साथै, यस नगरपालिकाले आगामी दिनमा प्रतिवेदनमा उल्लिखित सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्दै लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणलाई अझ प्रभावकारी रूपमा संस्थागत गर्न प्रतिबद्ध रहदै आबश्यक समन्वय र सहकार्यका लागी सबैसंग आग्रह समेत गर्दछु।

धन्यवाद।

....
गीता चौधरी
नगर प्रमुख

नगर उपप्रमुखको मन्तव्य

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण समग्र समावेशी र दिगो विकासको आधारभूत पक्षको साथै स्थानीय सरोकारको एक महत्वपूर्ण विषय हो । विशेषतः महिलाहरू, दलित, आदिवासी जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मधेसी, मुश्लीम, सीमान्तकृत तथा पिछडिएको समुदायहरूका अधिकार र सहभागिता सुनिश्चित नगरी समाजमा समता र न्याय सम्भव छैन ।

नगरपालिका उपप्रमुखको हैसियतले यस परीक्षण कार्यमा संलग्न हुन पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ । यस परीक्षणले नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका योजना, नीति तथा कार्यक्रमहरूमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था बुझ्न महत्वपूर्ण आधार तयार गरेको छ । प्रतिवेदनबाट प्राप्त नतिजाहरूले हामीलाई अझ समावेशी, उत्तरदायी र परिणाममुखी सेवा प्रवाहमा अग्रसर गराउनेछन् भन्नेमा म विश्वस्त छु ।

मैले महिलाको नेतृत्व, बालमैत्री संरचना, अपाङ्गता समावेशी पूर्वाधार, तथा समावेशी बजेटिङ्ग लगायतका क्षेत्रमा गरिएका प्रयासहरूलाई अझ सशक्त बनाउँदै लैजान आग्रह गर्न चाहन्छु । प्रतिवेदनमा देखिएका कमजोरीहरूलाई सुधार गर्दै आगामी नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूमा समावेशीकरणका मापदण्डहरू अझ प्रभावकारी रूपमा लागू गर्न म स्वयं प्रतिबद्ध छु ।

यस कार्यमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नु हुने सबैप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

....

रुद्र बहादुर कार्की
नगर उपप्रमुख

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको मन्तव्य

स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाह, योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन प्रक्रियामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्नु आजको आवश्यकता मात्र नभई कानुनी र नैतिक जिम्मेवारी पनि हो । स्थानीय तहका नीति, कार्यक्रम तथा बजेट निर्माणमा समावेशीकरणका सिद्धान्तहरूलाई प्रभावकारी रूपमा समावेश गरी समावेशी विकासको आधारशिला निर्माण गर्नु हाम्रो प्रमुख उद्देश्य हो ।

यसै सन्दर्भमा, यस नगरपालिकामा पहिलोपटक गरिएको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले यस नगरपालिकाले अहिलेसम्म गरेका प्रयासहरूको मूल्याङ्कन गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ । यस परीक्षणबाट प्राप्त तथ्यांक, विश्लेषण र सुझावहरूले नगरपालिका प्रशासनलाई अझ उत्तरदायी, समावेशी र संवेदनशील सेवा प्रवाहतर्फ अग्रसर गराउने छ भन्नेमा म विश्वस्त छु ।

यस परीक्षण केवल मूल्याङ्कनको प्रक्रिया मात्र नभई समावेशी सुशासनको दिशातर्फ लिईएको ठोस कदम पनि हो । यस प्रक्रियामा संलग्न सबै कर्मचारी, जनप्रतिनिधि, सरोकारवाला र प्राविधिक टोलिप्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

यस नगरपालिका प्रशासन आगामी दिनहरूमा यस प्रतिवेदनमा उल्लेखित सिफारिसहरूको कार्यान्वयनमा विशेष प्राथमिकता दिँदै समावेशी शासन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछ ।

धन्यवाद ।

....

गोरख नाथ मिश्र
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

परिचय १

१.पृष्ठभूमी १

२.अध्ययनको महत्व ३

३. उद्देश्य ३

४.लैससास परीक्षणले समेटेका क्षेत्रहरु ४

५.लैससास परीक्षणको विधि र तरीका ४

६. लैससास परीक्षणका सहभागी ६

खण्ड : २ .... ७

तथ्यांक प्रस्तुतीकण ७

७. तथ्यांक प्रस्तुतीकरण र व्याख्या ७

खण्ड : ३ .... ११

विश्लेषण ११

८.लैससास परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरु ११

९.तथ्यांङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण ११

१०. मुख्य उपलब्धी ११

  १०.१ परीक्षण पश्चात प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेको अंकहरुको लेखाजोखा १२

  १०.२ लैससास परीक्षणको नतिजाको माकुरे जालो १४

  १०.३ कर्मचारीहरुको समावेशिताको अवस्था १५

११. सुरुङ्गा नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणका सबल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु . १६

१२. लैससासको कार्ययोजना २४

१३. निष्कर्ष ३३

१४. सुझाव ३३
अनुसूचीहरु ३५
अनुसूची : १ .... ३५
अंकतालिका ३५
अनुसूची : २ .... ३६
लैससास परीक्षणमा सहभागीहरुको विवरण ३६
अनुसूची : ३ .... ३८
सूचकगत प्राप्तांक विवरण ३८
अनुसूची : ४ .... ६१
नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको नामावली ६१
अनुसूची : ५ .... ६३
लैससास परीक्षणका झलकहरु ६३

खण्ड : एक

परिचय

१.पृष्ठभूमी

वर्तमान राज्य पुनसंरचना अनुसार नेपालमा ७ वटा प्रदेश, ७७ जिल्ला र ७५३ वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन् । स्थानीय तहमध्ये महानगरपालिका ६, उप महानगरपालिका ११, नगरपालिका २७६ र गाउँपालिका ४६० कायम गरिएको छ । महानगरपालिका ६ वटामा १७४, उप महानगरपालिका ११ वटामा २३४, नगरपालिका २७६ वटामा ३,११९ र गाउँपालिका ४६० वटामा ३,२१६ वडाहरू गरी जम्मा ६,७४३ वडाहरू रहेका छन् । नेपालको ७ प्रदेश मध्ये मधेश प्रदेशमा जम्मा ८ वटा जिल्लाहरू छन् । यस प्रदेशमा कूल महानगरपालिका - १, उपमहानगरपालिका -३ नगरपालिका - ७३ र गाउँपालिका - ५९ सहित कूल १३६ वटा स्थानीय सरकारहरू रहेका छन् भने यसमा कूल १,२७१ वडाहरू छन् । मधेश प्रदेशका जिल्लाहरू मध्ये सप्तरी जिल्ला पनि एक हो र यस जिल्लामा १८ वटा स्थानीय सरकारहरू रहेका छन् जसमध्ये ९-९ वटा नगरपालिका र गाउँपालिकाहरू रहेको र कूल १६४ वडाहरू छन् ।

सप्तरी जिल्लाको १८ वटा स्थानीय सरकारमध्ये सुरूङ्गा नगरपालिका पनि एक हो । कूल ११ वटा वडाहरू रहेको सुरूङ्गा नगरपालिकाको भुआकृतिक स्वरुप करिव सबै जसो समतल रहेको छ भने केही भाग पहाडी क्षेत्रले समेत ओगटेको छ । यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र अवस्थित ऐतिहासिक सुरुङ्गा पहाडको नाममा यो नगरपालिकाको नामाकरण भएको हो । कुल १०७.०४ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको यस नगरपालिकाको उत्तर तर्फ त्रियुगा नगरपालिका, पूर्वतर्फ खडक नगरपालिका, पश्चिम तर्फ लहान नगरपालिका र दक्षिण तर्फ बोदेबर्साइन नगरपालिका र बलान बिहुल गाउँपालिका रहेका छन् ।

राष्ट्रि जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस नगरपालिकाको कूल महिला संख्या २५,७४५ र कूल पुरुष संख्या २३,७१५ गरी जम्मा जनसंख्या ४९,४६० रहेको छ । त्यसैगरि कूल परिवार संख्या १०,४८७ र परिवारको औसत आकार ४.७२ व्यक्तिहरू प्रति घरपरिवार रहेको छ । साक्षरता दर पुरुष ७८.१ र महिला ५८.३ कूल साक्षरता दर ६७.७, लैङ्गिक अनुपात ९२.११, अपाङ्गता भएको पुरुष अपाङ्गता जनसंख्या २.३, महिला अपाङ्गता जनसंख्या १.५ कूल अपाङ्गता जनसंख्या प्रतिशत १.९ रहेको छ । यस नगरपालिकाको शैक्षिक परिदृश्य, २०७८ अनुसार शैक्षिक संस्थाहरू सरकारी प्राथमिक विद्यालय -१७, आधारभूत (१-८) -६, निमावि-९, मावि (९-१०)-६, मावि (९-१२)-६ र उच्च माध्यमिक -४ सहित जम्मा ६८ र संस्थागत विद्यालयहरू -३४ सहित कूल १०२ वटा शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् ।

बहुभाषिक, बहुजातीय तथा भौगोलिक दृष्टिकोणले फरक यस नगरपालिकामा खासगरी थारू, तेली, यादव, मुसलमान, बनिया, कलवार, पासवान, चमार, मुसहर, मलाह, ब्राहम्ण, क्षेत्री, मगर, राई, कोईरी, खत्वे, धानुक, दनुवार, सुडी, कामी आदि जातिको बसोबास छ ।

देशमा भएका विभिन्न आन्दोलनको सफलताबाट संविधानसभा मार्फत नेपालमा पुनर्संरचना सहितको नयाँ संविधान जारी भयो । उक्त संविधानमा महिला, दलित, जनजाति, उत्पीडित वर्ग, विपन्न, सिमान्तकृत, अपांग, अल्पसंख्यक लगायत समाजमा पछाडी परेका वर्ग, जात, भौगोलिक विकटतामा बसोबास गर्ने सबै पक्षका अधिकारलाई समेटेको छ । नेपालको संविधान २०७२ को प्रस्तावनामा लैङ्गिक विभेद अन्त्य गरी समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । नयाँ प्रावधानहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै ती अधिकारहरू महिला तथा सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम, उत्पीडित वर्ग, पछाडि पारिएको/परेको वर्ग, अल्पसंख्यक, सीमान्तीकृत, किसान, श्रमिक, युवा, बाल-

बालिका, ज्येष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भावस्थाका व्यक्ति, अशक्त वा असहाय, पिछडिएको क्षेत्र र आर्थिक रूपले विपन्न खस आर्य लगायत नागरिकहरूले राज्यको हरेक निकायमा आफ्नो अधिकारको उपभोग गर्न सक्ने वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक छ ।

राष्ट्रिय योजना आयोगको सोह्रो योजनाले संविधानमा व्यवस्था गरेका मौलिक हक, दिगो विकास लक्ष्य र अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, महासन्धि र अन्य दस्तावेजका साथै नेपाल सरकारले विभिन्न समयमा ब्यक्त प्रतिबद्धताहरूलाई समावेश गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा पनि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) लाई जोड दिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ मा उल्लेख गरिए बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत विभिन्न बुँदाहरूहरूले जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका ब्यक्ति र अशक्तहरू सहित सुकुम्बासी ब्यवस्थापन गर्न लक्षित समूह सम्बन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र ब्यवस्थापन, सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी स्थानीय तथ्याङ्क र सूचना ब्यवस्थापन र गरिब घरपरिवार पहिचान सम्बन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना ब्यवस्थापन र नियमन गर्ने कुराहरू उल्लेख गरिएको छ । त्यस्तै उक्त ऐनको दफा १२ मा उल्लेख गरिए बमोजिम वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत स्थानीय तहको योजना तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रणाली अनुसार बस्ती वा टोलस्तरबाट योजना तर्जुमा प्रकृया अवलम्बन गरी महिला तथा पिछडिएको वर्गको सहभागितामा जोड, योजना बनाउँदा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजना छनौटमा जोड दिँदै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्थालाई जोड दिएको छ । त्यस्तै वडाभित्रका विकास कार्यहरू कार्यान्वयन गर्दा उक्त वडाभित्र आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछि परेका वा पारिएका महिला, बाल-बालिका, दलित, अपाङ्गता भएका ब्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखि सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने कुरालाई समेत स्पष्ट रुपमा औंल्याईएको छ । नेपाल सरकारले मन्त्रालय तहमा पनि लैङ्गित तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिहरुलाई कार्यान्वयन तहमा ल्याउनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका "लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीता स्थानीयकरण रणनीति, २०७५", स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको "स्वास्थ्य क्षेत्रको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति २०६६", महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालयको "राष्ट्रिय लैङ्गिक समानता नीति, २०७४", शहरी विकास मन्त्रालयको "लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी मार्गदर्शन, २०७०" सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको "लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८" जस्ता लैससास नीति तथा मार्गदर्शन र दिग्दर्शन तयार गरिएको छ ।

स्थानीय तहले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्ने उद्देश्यले स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने योजना तथा कार्यक्रम, नीति तथा कानुन लगायत सेवा प्रवाहमा समेत समावेशी बनाउने उद्देश्यले प्रत्येक वर्ष लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्नुपर्दछ । स्थानीय तहले लैससास परीक्षण कार्य हरेक आर्थिक वर्षमा गर्नुपर्नेछ । लैससास परीक्षण गर्दा गत आवमा सम्पन्न गरेको कार्यक्रमको परीक्षण चालु आ.व.को पौष मसान्तभित्रमा सम्पन्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । लैससास परीक्षण प्रतिवेदनले औंल्याएको विषयवस्तु उपर सम्बन्धित स्थानीय तहमा सम्बन्धित सरोकारवाहरुवीच छलफल गरी प्राप्त भएका सुझावहरुलाई आगामी योजना तथा कार्यक्रम मार्फत सुझावहरुलाई आगामी योजना तथा कार्यक्रम मार्फत सुधार गर्न पृष्ठपोषणको रुपमा ग्रहण गर्नु पर्दछ । यसै विषयलाई मध्यनजर गरि सुरुङ्गा नगरपालिकाले लैससास परीक्षण गरि यो प्रतिवेदन तयार गरेको छ ।

२.अध्ययनको महत्व

समावेशी विकास आजको आवश्यकता र अनिवार्य शर्त हो । लैससास परीक्षणबाट नगरपालिकाको नीति, योजना, कार्यक्रमहरु लैससास आधारमा सम्वेदनशील छ छैन परीक्षण गरिने भएकोले परीक्षणबाट नगरपालिकाले सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरुको पहिचान भई सोहि अनुसार योजना तथा बजेट तर्जुमाका लागि सहयोग गर्दछ । यस परीक्षणले नेपाल सरकारले सम्झौता गरेका विभिन्न अभिसन्धिहरु, तयार गरेका नीति तथा कार्यक्रहरु, दिगो विकास लक्ष्यका लक्ष्यहरु प्राप्तिमा सहयोग गर्नुका साथै परीक्षणपछि सहभागितामूलक प्रक्रियाले महिला, आदिवासी जनजाति, अपांग तथा अन्य लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गरी लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न सहयोग गर्दछ । यस कार्यले विकास प्रकृयामा काम गर्दा, विकास कार्यक्रम तय गर्दा, साधन र स्रोतको बाँडफाँड र परिचालनलाई लैङ्गिक उत्तरदायी र सामाजिक समावेशी वनाउन र लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी रुपमा संस्थालाई सन्तुलित वनाउन सहयोग गर्दछ ।

यस लैससास परीक्षण कार्यले महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम, उत्पीडित वर्ग, पछाडी पारिएको/परेको वर्ग, अल्पसंख्यक, सीमान्तीकृत, किसान, श्रमिक, युवा, बाल-बालिका, ज्येष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भावस्थाका व्यक्ति, अशक्त वा असहाय आदिलाई शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा पहुँच, रोजगारी सिर्जना गर्ने क्षेत्रमा ज्यादै कम लगानी गर्ने प्रवृतिमा सुधार गरी राज्यका संरचनाहरूमा सकारात्मक विभेदका नीतिहरूलाई प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नका लागि कार्यान्वयन पक्षमा गर्नुपर्ने क्षेत्रहरु पहिचान गर्न सुरुङ्गा नगरपालिकालाई सहयोग गर्नेछ ।

३. उद्देश्य

लैससास परीक्षणको मुख्य उद्देश्यको रुपमा नगरपालिकाले गर्ने सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु र विकास योजना तथा कार्यक्रमलाई लैससासमय बनाउनु र नगरपालिकाले तयार गरेका योजना, कार्यक्रम र क्रियाकलापहरुमा स्रोतको सुनिश्चिता र उपलब्धीको समतामूलक वितरण गर्नु रहेको छ । साथै लैससास परीक्षणको निर्दिष्ट उद्देश्यहरु निम्न रहेका छन् :

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत नगरपालिकाको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला, लक्षित वर्ग र सिमान्तकृत समूहहरुलाई समावेश गरी लैङ्गिक समानता र सबै जातिको अर्थपूर्ण सहभागिता अभिवृद्धि गराउने ।
- लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने ।
- महिला, लक्षित वर्ग र सिमान्तकृत समूहहरुलाई समावेश गरि ती समूहहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- लक्षित वर्गलाई स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।
- स्थानीय तहको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने ।
- लैससास परीक्षणको नतिजाको आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरुको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावि योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण लिने ।

४.लैससास परीक्षणले समेटेका क्षेत्रहरु

लैससास परीक्षणले मुख्यतयः ५ वटा प्रमुख विषयलाई समेटेको छ। उक्त पाँचवटा विषयवस्तुको २२ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन् । उपशीर्षकहरुका १०० वटा सूचकहरु रहेका छन् । जसलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

मूल विषय (सूचक)	सहायक विषय (उपसूचकहरु)	सूचक संख्या
नीति, कानुन, योजना	नीति र कानूनमा समावेशिता/सहभागिता	८ वटा
	योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	८ वटा
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४ वटा
संस्थागत व्यवस्था	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४ वटा
	कार्यप्रणाली समावेशी	४ वटा
	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४ वटा
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४ वटा
	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४ वटा
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८ वटा
	अनौपचारिक मुल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४ वटा
	कानुनी साक्षरता	४ वटा
	विपद् व्यवस्थापनमा समावेशिता	४ वटा
सेवा प्रवाह	पूर्वाधार विकास	४ वटा
	प्रजनन् स्वास्थ्य	४ वटा
	शिक्षा कार्यक्रम	४ वटा
	खानेपानी तथा सरसफाई	४ वटा
	स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४ वटा
सुशासन र उत्तरदायित्व	सुशासन	४ वटा
	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४ वटा
	सुचना तथा संचार	४ वटा
	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४ वटा
	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४ वटा

५.लैससास परीक्षणको विधि र तरीका

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ मा उल्लेख गरिए अनुसार लैङ्गिक परीक्षणका विधि र तरीकाहरु अपनाईएको थियो । यि विधिहरुमा सहभागितात्मक प्रक्रियालाई बढी जोड दिईएको थियो । सकेसम्म सबै पक्षहरुसँग छलफल गरी लैससास परीक्षण गर्दा वास्तविकता चित्रण होस् भन्ने कुरालाई विशेष जोड दिईएको थियो । लैससास परीक्षण गर्दा निम्न अनुसारको विधिहरु अपनाईएको थियो :

अभिलेख अध्ययन

सुरुङ्गा नगरपालिकाले तय गरेका विभिन्न ऐन, कार्यविधि, नीति, निर्देशिका, दिग्दर्शन, वार्षिक योजना कार्यक्रम बजेटमा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरणका विषयहरु के कति उल्लेख गरिएको छ, त्यसको कार्यान्वयन पक्ष, उपलब्धीको मापन, अनुगमन प्रक्रिया र पृष्ठपोषणको कार्यान्वयन पक्षलाई समेत अध्ययन गर्दा समेटिएको छ। विशेष गरेर गत आर्थिक वर्षको बजेट नीति, कार्यक्रम र बजेट विनियोजनको अवस्था लगायत अन्य सम्वन्धित कानुनी दस्तावेजहरुको अध्ययन गरिएको थियो । यस नगरपालिकाले बालबालिकाको स्थितिपत्र, २०८० तयार गरेको छ। यस नगरपालिकाले बालविवाहमुक्त स्थानीय सरकार घोषणा गरी उदाहरणीय काम गरेको छ।

मुख्य जानकार व्यक्तिसंग अन्तरवार्ता

तयार गरिएको चेकलिष्टको आधारमा नगरपालिकामा रहेका महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, कानुन शाखा, स्वास्थ्य शाखा, रोजगार शाखा, शिक्षा शाखाहरुसंग विस्तृत छलफल गरिएको थियो । छलफलको क्रममा आवश्यकता अनुसार प्रमाणहरुको अध्ययन गर्ने कार्य पनि भएको थियो ।

अवलोकन

यस विधिमा विशेषगरी भौतिक पूर्वाधारहरु अपांगमैत्री, बालमैत्री भए नभएको, सार्वजनिक भवनहरुमा विशेष गरि स्वास्थ्य निकाय, नगरपालिकाको आफ्नै भवन र वडाका भवनहरुमा स्तनपान कक्षहरु र शौचालयहरुको अवलोकन गरिएको थियो। मार्गनिर्देशनमा व्यवस्था गरिए अनुसार नै लैससास परीक्षणका तरिकाहरु अपनाईएको थियो। जुन निम्न अनुसार रहको थियो:

तयारी चरण

नगरपालिकामा समन्वय गरि लैससास परीक्षण पूर्व यस अगाडि बनेको लैससास कार्यान्वयन समितिका पदाधिकारीहरुसंग छलफल गरिएको थियो । नगरपालिकाका प्रमुखको संयोजकत्वमा बसेको बैठकले कार्यान्वयन समितिले गर्ने कार्यहरुका बारेमा छलफल गर्नुका साथै कार्यदल समेत गठन गरेको थियो । कार्यदलले लैससासको परीक्षणको सम्पूर्ण व्यवस्थापन पक्षको जिम्मेवारी निर्वाह गरेको थियो। कार्यान्वयन समिति र कार्यदलको विवरण अनुसूची ३ मा समावेश गरिएको छ।

कार्यान्वयन चरण

नगरपालिकाका नगर प्रमुख, उपप्रमुख, नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, कार्यपालिका सदस्यहरु लगायत विभिन्न शाखा प्रमुखहरु समेतको सहभागितामा कार्यशाला सञ्चालन गरी सबैको सहभागिता र खुला छलफलबाट परीक्षणको कार्य र तय गरिएका सूचकहरुमा अंक प्रदान गरी सम्पन्न गरिएको थियो। साथै नगरपालिकाको सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिको विश्लेषण गरि आगामी बर्षका लागि कार्ययोजना समेत तयार गरिएको थियो ।

प्रतिवेदन चरण

यस चरणमा सूचकमा प्राप्त भएका अंक र समूह छलफलबाट आएका विषयवस्तु र नगरपालिकाको पदाधिकारी र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत शाखा प्रमुखहरुबाट प्राप्त सुझावहरुलाई समेत समेटेर प्रतिवेदन तयारी गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

६. लैससास परीक्षणका सहभागी

लैससास परीक्षणमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरु गरि कुल ३० जनाको लक्ष रहेकोमा ४२ जनाको सहभागिता रहेको थियो । नगरपालिकाका प्रमुख, उपप्रमुख, कार्यपालिका सदस्यहरु, विषयगत शाखाका प्रमुख एवं प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो । सहभागीहरुको विवरण अनुसूची २ मा समावेश गरिएको छ ।

खण्ड : २

तथ्यांक प्रस्तुतीकण

लैससास परीक्षणबाट प्राप्त तथ्यांकहरुलाई यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस खण्डमा लैससास परीक्षणका पाँच वटा मुख्य क्षेत्र र त्यसको २२ वटा उपशीर्षकहरुमा यस नगरपालिकाले प्राप्त गरेको अंकभार स्तम्भ चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ। यसरी प्रस्तुती गर्दा २२ वटा उपशीर्षकमा रहेका सूचकहरुको समग्रतालाई लिएको छ ।

७. तथ्यांक प्रस्तुतीकरण र व्याख्या

नीति, कानुन र योजना

नीति, कानुन, योजना मुख्य शीर्षकमा ३ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन्। पहिलो उपशीर्षकमा रहेको नीति र कानुनमा समावेशिता र सहभागितामा कूल ८ अंक रहेमा ६ अंक प्राप्त गरेको छ, त्यस्तै योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कुल ८ अंक रहेकोमा ६.५ अंक प्राप्त गरेको छ। बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कुल ४ अंक रहेकोमा २.५ अंक प्राप्त गरेको छ। मुख्य शीर्षकमा रहेका नीति, कानुन र योजनामा २० वटा सुचकमा १० वटा सूचकले शत प्रतिशत अंक भार प्राप्त गरेको छ। बाँकी १० वटा सुचकले पचास प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ। कुल २० अंकभारमा १५ अंक प्राप्त गरेको छ। जुन प्रतिशतको आधारमा ७५ प्रतिशत हो ।

मुख्य शीर्षक	उप शीर्षक	पूर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिशत
नीति, कानुन र योजना	१. नीति र कानुनमा समावेशिता, सहभागिता	८	६	७५
	२. योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	६.५	८१.२५
	३. बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	२.५	६२.५
	जम्मा	**२०**	**१५**	**७५**

संस्थागत व्यवस्थापन

संस्थागत व्यवस्थापनमा कुल ५ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन् र प्रत्येकको अंकभार ४ रहेको छ। यसमा उपशीर्षकको रुपमा रहेको कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्वमा ३ अंक प्राप्त गरेको छ भने कार्य प्रणाली समावेशीमा २.५ अंक, समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्वमा ३.५, वित्त व्यवस्थापनमा ३, तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापनमा ३.५ अंक गरी कूल २० अंकभारमा १५.५ अंक प्राप्त गरेको छ। यस शीर्षक अन्तर्गत रहेको कूल २० वटा सुचकमा ११ वटा सूचकले शतप्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ भने ९ वटा सुचक ५० प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ। यसरी हेर्दा यस शीर्षक कुल ७७.५ प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ जुन राम्रो हो ।

मुख्य शीर्षक	उप शीर्षक	पूर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिशत
संस्थागत व्यवस्था	१. कर्मचारी र पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	३	७५
	२. कार्यप्रणाली समावेशी	४	२.५	६२.५
	३. समिति, उपसमिति र कार्यदल प्रतिनिधित्व	४	३.५	८७.५
	४. वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	३	७५
	५.तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	३.५	८७.५

	जम्मा	**२०**	**१५.५**	**७७.५**

मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा ४ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन् । पहिलो उपशीर्षकमा ८ अंकको अंकभारमा ५.५ अंक प्राप्त गरेको छ भने यसैगरी अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना ४ अंकमा ३.५, कानुनी साक्षरता ४ अंकमा २.५, विपद व्यवस्थापन ४ अंकमा ३ प्राप्त गरेको छ । कुल २० अंक भारमा १४.५ अंक प्राप्त गरेको छ । कुल २० वटा सुचक रहेकोमा ९ वटा सुचकले शतप्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ भने ११ वटाले ५० प्रतिशत र २ वटाले कुनै पनि अंक प्राप्त गरेको छैन । प्रतिशतको हिसाबमा हेर्दा मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा सुरुङ्गा नगरपालिकाले ७२.५ प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ जुन राम्रो रहेको छ ।

मुख्य शीर्षक	उप शीर्षक	पूर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिशत
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	१. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	५.५	६८.७५
	२. अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.५	८७.५
	३. कानुनी साक्षरता	४	२.५	६२.५
	४. विपद् व्यवस्थापन	४	३	७५
	जम्मा	**२०**	**१४.५**	**७२.५**

सेवा प्रवाह

सेवा प्रवाह मुख्य शीर्षकका ५ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन् । प्रत्येक उपशीर्षकको अंकभार ४ रहेको छ । जसमध्ये पूर्वाधार विकासमा ४ मा २.५, प्रजनन् स्वास्थ्यमा ४ मा ३, शिक्षा कार्यक्रममा ४ मा ४, खानेपानी तथा सरसफाइमा ४ मा २.५ र स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापनमा ४ मा २ अंक प्राप्त गरेको छ । कुल २० अंकमा १४ अंक प्राप्त गरेको छ । कुल २० सुचकमा ९ वटा सुचकले शतप्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ भने १० वटा सुचकले पचास प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ । एउटा सुचकले कुनै पनि अंक प्राप्त गरेको छैन । तापनि यस शीर्षकमा ७० प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ । जुन लैससासको दृष्टिले उच्च नै मानिन्छ ।

मुख्य शीर्षक	उप शीर्षक	पूर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिशत
सेवा प्रवाह	१. पूर्वाधार विकास	४	२.५	६२.५
	२. प्रजनन् स्वास्थ्य	४	३	७५
	३. शिक्षा कार्यक्रम	४	४	१००
	४. खानेपानी तथा सरसफाइ	४	२.५	६२.५
	५.स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	२	५०
	जम्मा	**२०**	**१४**	**७०**

सुशासन तथा उत्तरदायित्व

सुशासन तथा उत्तरदायित्व मूल शीर्षकमा ५ वटा उपशीर्षकहरु रहेका छन् । प्रत्येक उपशीर्षकको अंकभार ४ रहेको छ । यस अन्तर्गत सुशासनमा प्राप्त अंकभार २, उत्तरदायित्व र जवाफदेहितामा ३, सूचना तथा सञ्चारमा ३, अनुगमन तथा मूल्यांकनमा ३ र समन्वय र सम्बन्ध विस्तारमा ३ गरि कुल २० अंकभारमा

१४ अंक प्राप्त गरेको छ। कुल २० वटा सुचकहरुमा ८ वटा सुचकले शतप्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ भने १२ वटा सुचकले पचास प्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ। यस शीर्षकमा ७० प्रतिशत अंक प्राप्त गरेकोले राम्रै अंक प्राप्त गरेको देखिन्छ।

मुख्य शीर्षक	उप शीर्षक	पूर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिशत
सेवा प्रवाह	१. सुशासन	४	२	५०
	२. उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३	७५
	३. सुचना तथा सञ्चार	४	३	७५
	४. अनुगमन तथा मूल्यांकन	४	३	७५
	५. समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	३	७५
	जम्मा	**२०**	**१४**	**७०**

पाँचवटा मुख्य शीर्षकहरु मध्ये तुलनात्मक रुपमा सबै भन्दा बढी संस्थागत व्यवस्थापनमा नगरपालिका अगाडी छ भने अन्यमा तुलनात्मक केही कम अंक प्राप्त गरेको देखिन्छ। जसलाई तलको स्तम्भ चार्टमा प्रस्तुत गरिएको छ।

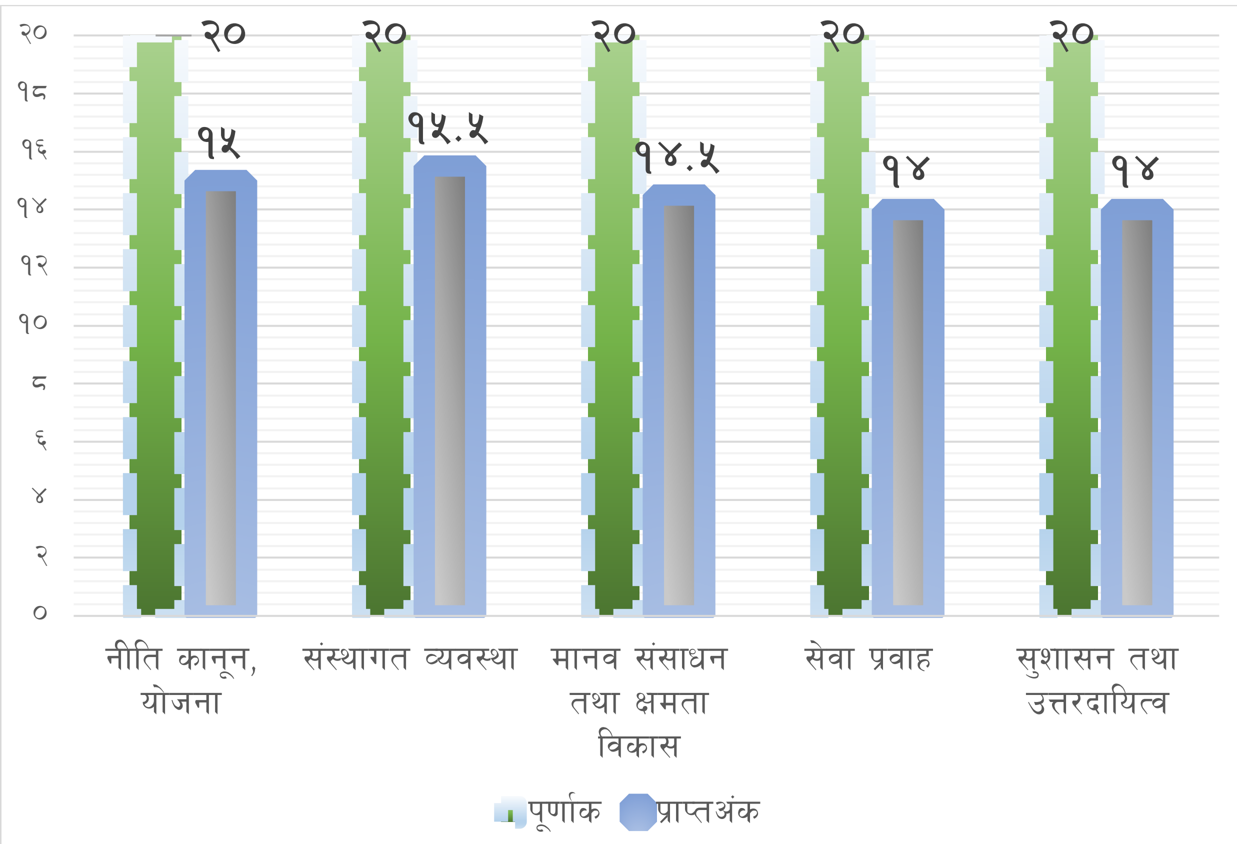

२२ वटा उपशीर्षकमध्ये एउटा (शिक्षा कार्यक्रम) उपशीर्षकमा शतप्रतिशत अंक प्राप्त गरेको छ। मुख्य सूचकका २२ वटा उपशीर्षकहरुको विस्तृत विवरण तलको स्तम्भ चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

उपसूचकहरुको स्तम्भ चित्र

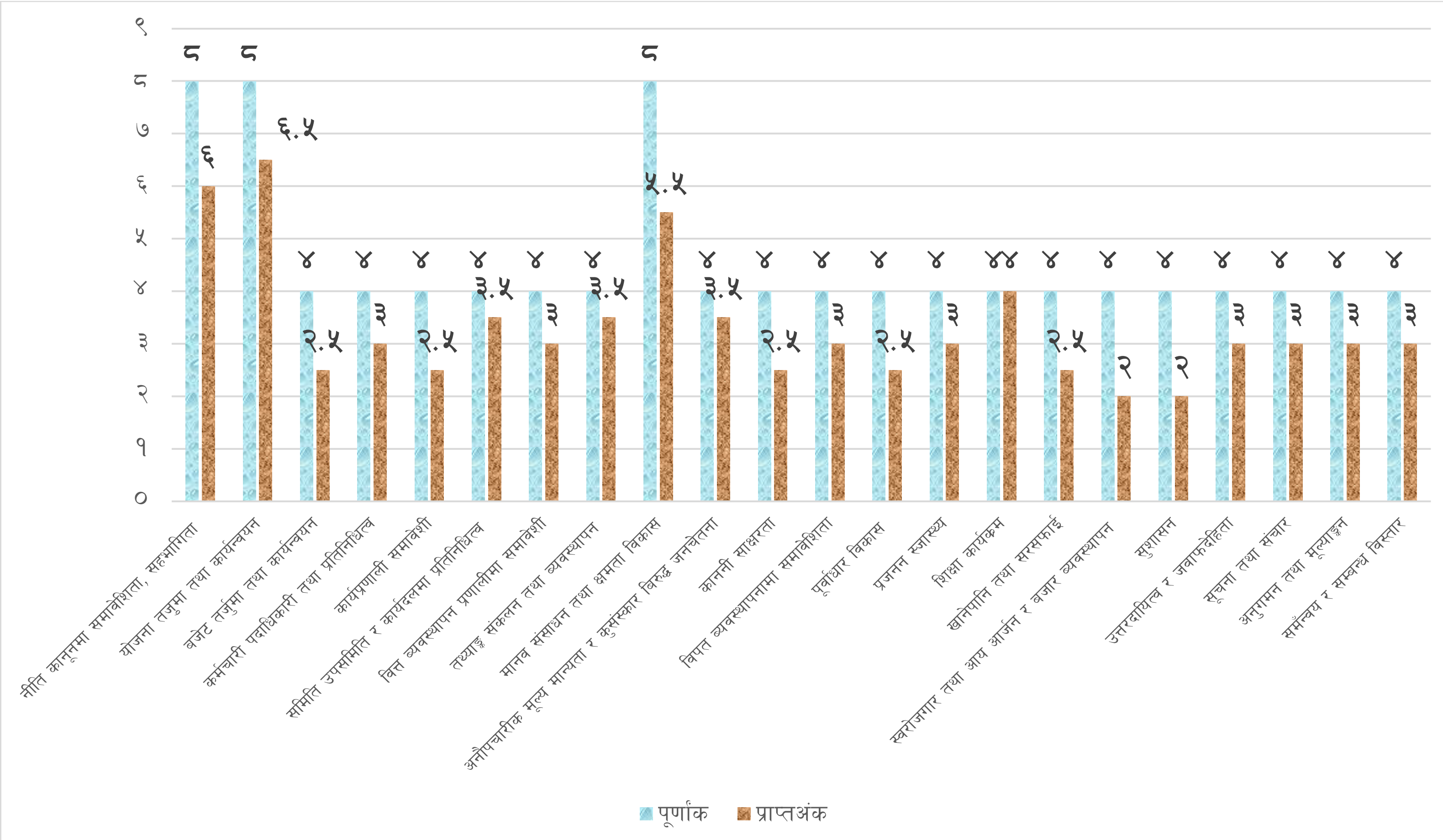

खण्ड : ३

विश्लेषण

८.लैससास परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका लागि दिग्दर्शमा उल्लेख गरिएका प्रमुख ५ वटा मूल विषयवस्तु र ती विषय वस्तुका पनि थप उपविषय वस्तुका १०० सूचकहरुमा सहभागीहरुले उपलब्ध गराएको अंकका आधारमा प्राप्त गरेको अंकलाई विश्लेषण गरिएको थियो । ती सूचकहरुमा अंक प्रदान गर्दा सहभागीहरुले कस्तो अवस्थामा १ अंक दिने, कस्तो अवस्थामा ०.५ अंक दिने र कस्तो अवस्थामा ० अंक दिने भन्ने विषयमा सहभागीहरुलाई स्पष्ट हुने गरि सहजीकरण गरियो । लैङ्गिक परीक्षण पश्चात नतिजा मापन गर्नका लागि माकुरे जालो र स्तम्भ चित्र औजारहरु प्रयोग गरिएको छ । नगरपालिकामा लैङ्गिक तथा सामाजिक समाबेशीकरणको सवल पक्षहरु, कमजोर पक्षहरु, नगरपालिकामा लैससास कार्यको लागि आउन सक्ने अवसरहरु र यसमा आइपर्ने सक्ने चुनौतीहरुको वारेमा ५ वटा मुख्य शीर्षकलाई आधार बनाई समूह विभाजन गरि विश्लेषण समेत गराईएको थियो । विश्लेषण गर्दा SWOT Analysis विधि प्रयोग गरिएको थियो ।

९.तथ्यांङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण

यस सुरुङ्गा नगरपालिकाले अघिल्लो बर्षहरुमा लैससास परीक्षण नगरेकोले तुलनात्मक विश्लेषण गरिएको छैन ।

१०. मुख्य उपलब्धी

लैससास परीक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्थाः
नगरपालिकाले लैससास परीक्षण गर्दा धेरै सूचकहरुमा काम गर्नुपर्ने देखिन्छ । कुल १०० सूचकहरुमा ४७ वटा सूचकमा शतप्रतिशत अंकभार प्राप्त गरेको, ५२ वटा सूचकहरुले पचास प्रतिशत र एउटाले कुनै पनि अंकभार प्राप्त गरेको छैनन् ।

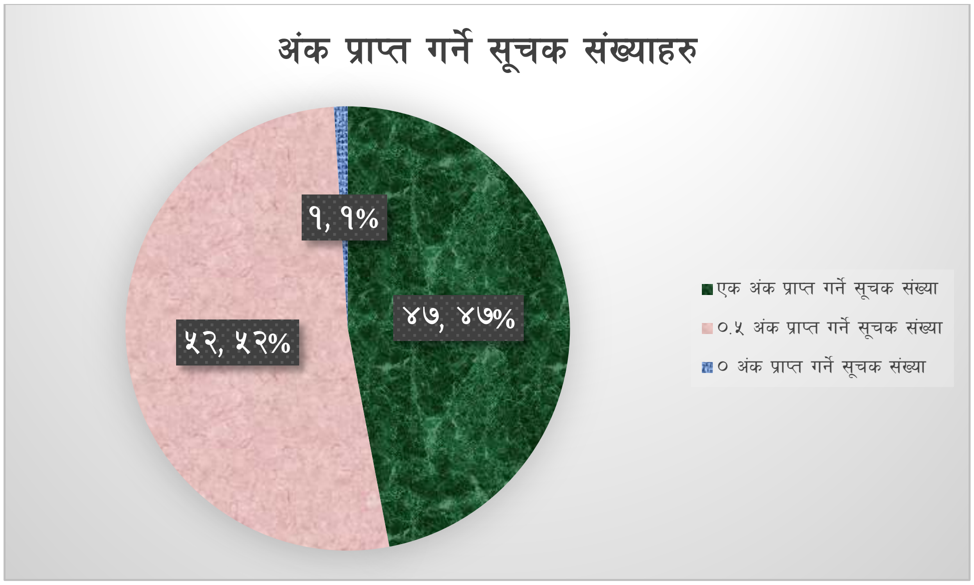

१०.१ परीक्षण पश्चात प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेको अंकहरुको लेखाजोखा

लैससास परीक्षणमा नगरपालिकाले प्राप्त गरेका मुख्य शीर्षकहरु र उप शीर्षकहरुको नम्बर सम्वन्धी विवरण :

मूख्य विषय (सूचक)	कसं.	उपक्षेत्र	पूर्णाक	प्राप्त अंक
नीति, कानुन, योजना	१	नीति कानूनमा समावेशिता, सहभागिता	८	६
	२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	६.५
	३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	२.५
	जम्मा		**२०**	**१५**
संस्थागत व्यवस्था	४	कर्मचारी पदाधिकारी तथा प्रतिनिधित्व	४	३
	५	कार्यप्रणाली समावेशी	४	२.५
	६	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	३.५
	७	वित्त व्यवस्थापन प्रणालिमा समावेशि	४	३.०

मुख्य विषय (सूचक)	कसं.	उपक्षेत्र	पूर्णाक	प्राप्त अंक
	८	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	३.५
	जम्मा		**२०**	**१५.५**
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	५.५
	१०	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना	४	३.५
	११	कानुनी साक्षरता	४	२.५
	१२	विपद व्यवस्थापनामा समावेशिता	४	३
	जम्मा		**२०**	**१४.५**
सेवा प्रवाह	१३	पूर्वाधार विकास	४	२.५
	१४	प्रजनन स्वास्थ्य	४	३
	१५	शिक्षा कार्यक्रम	४	४
	१६	खानेपानी तथा सरसफाई	४	२.५
	१७	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	२
	जम्मा		**२०**	**१४**
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	१८	सुशासन	४	२
	१९	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३
	२०	सूचना तथा संचार	४	३
	२१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	३
	२२	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	३
	जम्मा		**२०**	**१४**
	कूल जम्मा		१००	७३
	नतिजाः उत्तम			

यसरी हेर्दा सर्वोत्तम, उत्तम, ठिकै र कमजोरमध्ये सुरुङ्गा नगरपालिकाले हासिल गरेको स्वमूल्यांकनको कुल नतिजाका आधारमा ६० अंकभन्दामाथि रहेकोले **यस नतिजालाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणमा उत्तमको स्तरमा लिईएको छ** । प्राप्त सुझावहरुका आधारमा आगामी कार्ययोजनाबाट थप उपलब्धी हासिल गरि यस अवस्थालाई निरन्तरता दिन अग्रसर भईरहनु पर्ने देखिन्छ ।

१०.२ लैससास परीक्षणको नतिजाको माकुरे जालो

लैससास परीक्षण गरिएको पाँच वटा मुख्य शीर्षकहरुको नतिजालाई तलको माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ । विभिन्न पाँचवटा मुख्य शीर्षकहरु मध्ये सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा कम र अन्यमा माकुरे जालो थोरै बढी फैलिएको छ ।

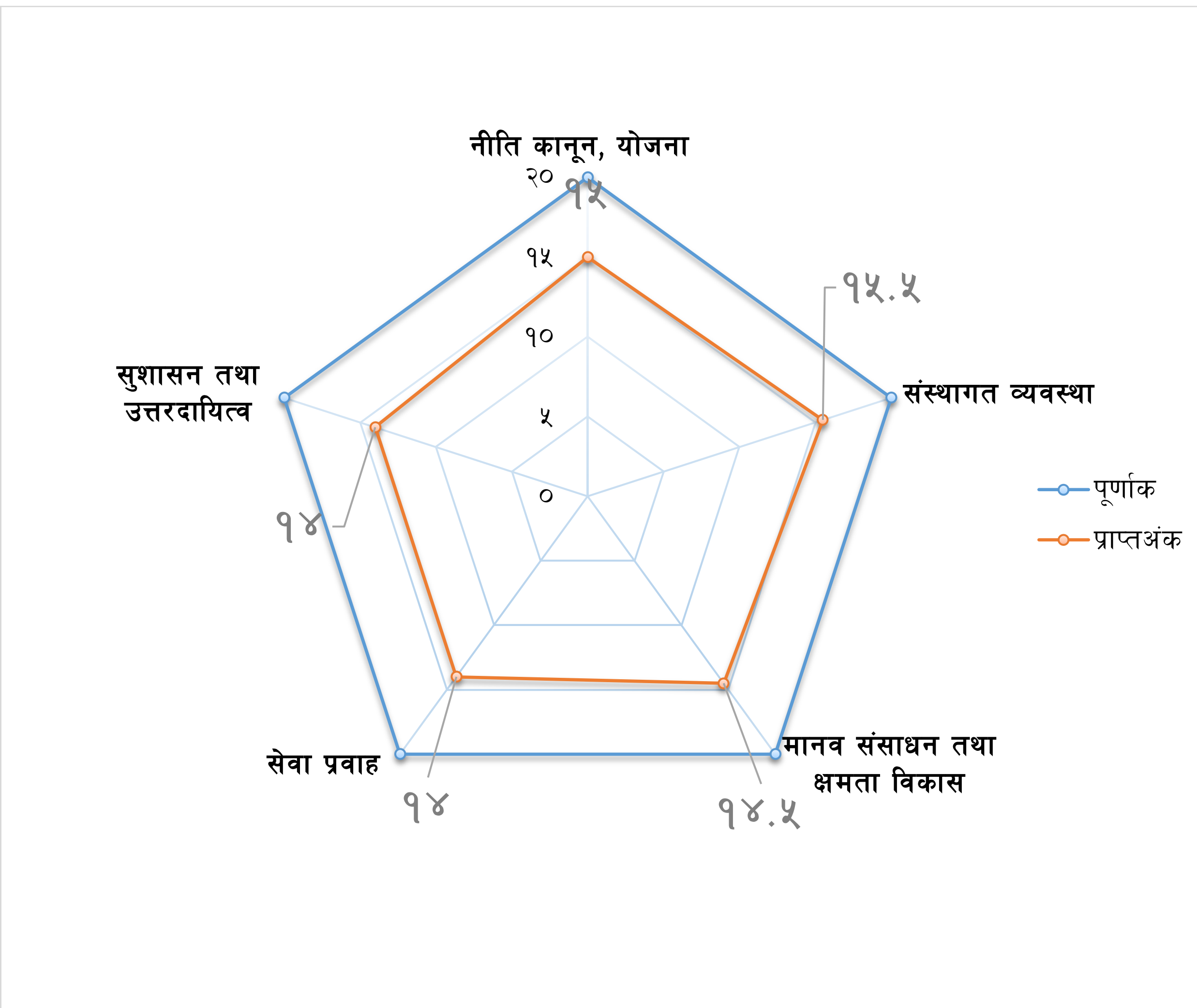

यसैगरी २२ वटा उपशीर्षकलाई तलको माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

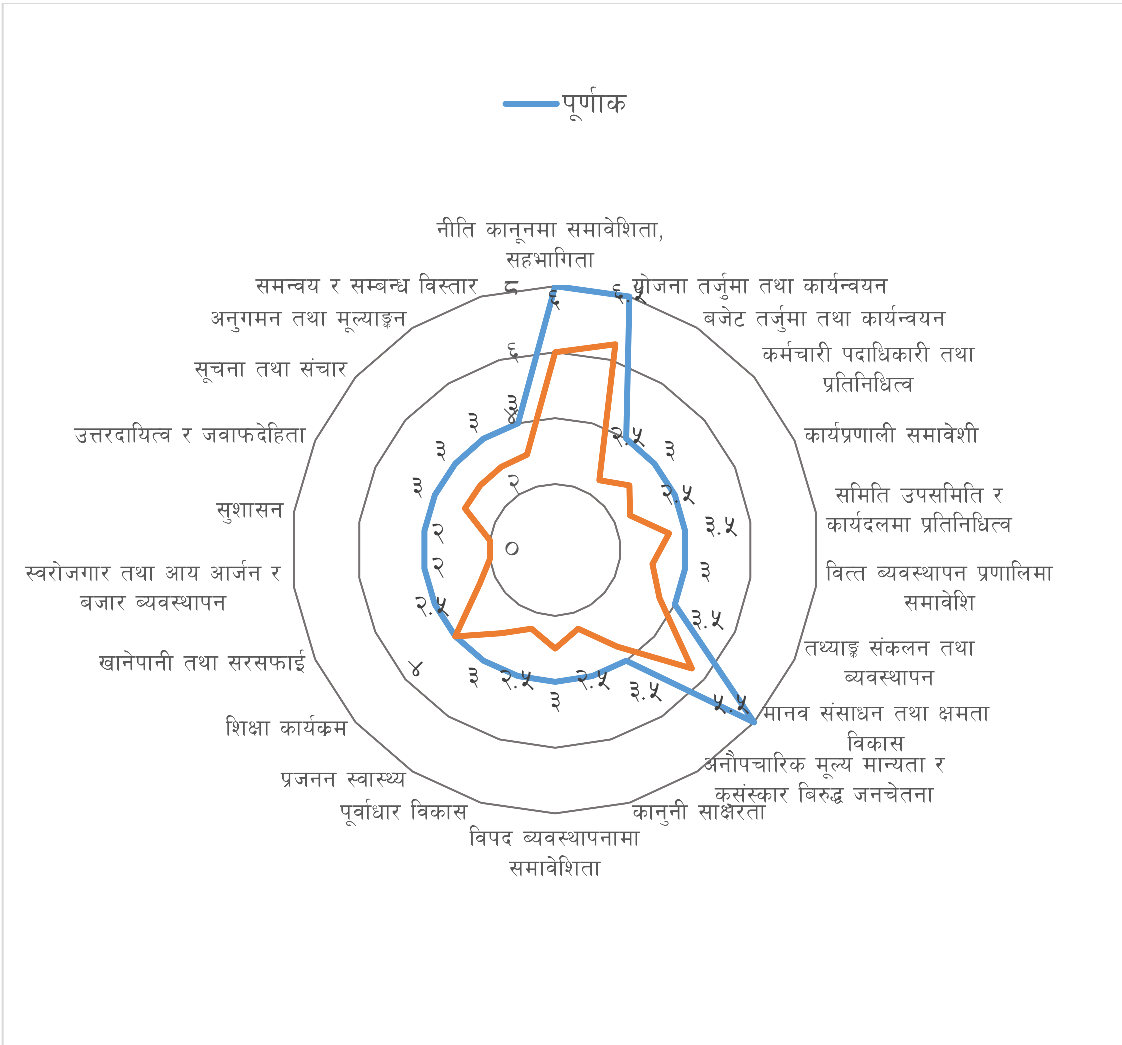

साथै सम्पूर्ण सूचकगत कूल अंकभार र प्राप्तांक सम्वन्धी विवरण अनुसूची ५ मा राखिएको छ ।

१०.३ कर्मचारीहरुको समावेशिताको अवस्था

जनतालाई नजिकबाट सेवा प्रदान गर्दै आईरहेको यस नगरपालिकामा हाल ११० जना कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् । कूल कर्मचारी मध्ये ३५ जना महिला कर्मचारी रहेका छन् । कूल कर्मचारीहरुमध्ये ३१.८२ प्रतिशत महिला कर्मचारी रहेकोमा विभिन्न जातजातिका कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् । यस नगरपालिकामा कार्यरत कूल कर्मचारीहरुमा १९ जना दलित कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् ।

११. सुरुङ्गा नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणका सबल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

मूल शीर्षक	सवल पक्ष	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष	अवसर	चुनौती
नीति, कानुन, योजना	• लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण (लैससास) सम्बन्धि बिभिन्न नीति तथा कानुनहरु रहेको । जस्तैः उपभोक्ता समिति गठन परिचालन तथा व्यबस्थापन सम्बन्धी कार्यबिधि २०७८, कोशेली घर संचालन सम्बन्धी कार्यबिधि २०८१, लैंगिक हिंसा निवारण कोष संचालन कार्यबिधि २०७७, सुरुंगा नगरपालिकाको बालविकासको स्थिति पत्र २०८०, सुरुंगा नगरपालिकाको भवन निर्माण मापदण्ड तथा कार्यबिधि २०८१, सुरुगा नगरपालिकाको सहकारी ऐन, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण रणनीतिक योजना २०८०, सुरुंगा नगरपालिकाको	• लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण नीति र रणनीतिलाई कार्यान्वयनमा जोड । • लैंगिकमैत्री योजना निर्माण र कार्यान्वयन गरिनुपर्ने । • नीति र कानुनमा लैंससास सम्बन्धित सवालहरु संयोजन गर्नुपर्ने । • नीति र कानुनमा समाबेशिताको सिध्दान्त र संघीय एवं प्रादेशिक नीति र कानुनी प्रावधानका मूल मर्मलाई समेटिनुपर्ने । जस्तैः महिलाको ३३ प्रतिशत आरक्षणको सुनिश्चितता, भवन निर्माणको अनुमति दिनु पूर्व अपांगतामैत्री,	• पालिकाले आबश्यक नीति, रणनीति र कानुन निर्माण गर्ने तत्परता लिएको छ । • नगरको नीति निर्माण र अनुमोदनमा कार्यपालिकाबाट सहयोग हुनु । • बनेका कानुनहरुको प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्न श्रोत र दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता रहेको छ । • सुधार गर्नुपर्ने पक्षमा देखिएका कानुन निर्माणका लागि योजना बनाउन सकिन्छ । • स्थानीय स्तरमा दक्ष जनशक्ति, परामर्शदाता र बिज्ञको उपलब्धता छ । • कुरीतिजन्य कार्यहरु न्यूनिकरण एवं अन्त्य	• नीति र कानुन अनुसार योजना निर्माण र समयमै कार्यान्वयनमा बिभिन्न समस्या हुने गरेको । • योजना र कार्यक्रमसंग बजेट अनुकुल नहुनु । योजना राम्रो हुने तर बजेटले एड्रेस नगरिनु । • जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई कानुनी प्रावधान, कार्यबिधि र निर्देशिकाहरुबारे पूर्ण अनुशिक्षण नहुनु, यसका लागि बजेट बिनियोजन नहुनु । • लैससास अन्तर्गतका योजना र पर्याप्त कार्यक्रमहरु नहुनु ।

	सार्वजनिक खरीद नियमावली, सुरंगा नगरपालिकाको संस्था दर्ता एन २०७९, सुरंगा नगरपालिकाको शिक्षा नियमावली २०७९, सुरंगा नगरपालिकामा बालविवाहमुक्त अभियान संचालन निर्देशिका २०७९, सुरंगा नगरपालिकाको बालअधिकार तथा संरक्षाण कार्यविधि २०७७, सुरंगा नगरपालिकाको टयूसन र कोचिंग कक्षा संचालन कार्यबिधि २०७९, नगरपालिकाको कार्य संचालन कार्यबिधि २०७८, सुरुंगा नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई एन २०७७, सुरुंगा नगरपालिकाको साक्षरता अभियान संचालन तथा साक्षर नगरपालिका घोषणा सम्बन्धी कार्यबिधि २०७९, सुरुंगा नगरपालिकाको बालिका तथा समावेशी शिक्षा संजाल गठन तथा	जेष्ठ नागरिकमैत्री हुनुपर्ने सुनिश्चितता गरिनुपर्ने । • करार जनशक्ति ब्यबस्थापनमा लैंससासको आधारमा सहभागिता सुनिश्चित हुनेगरि ब्यबस्थपान । • महिला, दलित जेष्ठ नागरिक, अपांगता, बालबालिका लगायत सिमान्तकृत समुदाय लक्षित कार्यबिधि तथा निर्देशिका निर्माण गरिनुपर्ने । • लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरणको मान्यतालाई सबै बिषयगत शाखाहरुले अपनत्व ग्रहण गर्नुपर्ने । • बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गरिनुपर्ने। • लैंगिक फोकल पर्सनको लिखित	गर्ने सवै पक्षको चाहना रहेको । • लैससास कार्यान्वय र प्रबर्द्धनका लागि पालिका आफैले बजेट बिनियोजन गर्ने र अन्य साझेदार संस्थाहरुसंग समन्वय गर्ने सम्भावना रहन्छ। • आवश्यक देखिएको तर हाल पालिकामा हुन नसकेको कतिपय महत्वपूर्ण नीति, कानुन, कार्यबिधि आदि निर्माण र कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ । • राष्टिय तथा अन्तराष्ट्रिय निकाय संस्थाहरुसंग समन्वय र सहकार्य गर्न सकिने । • हरेक संस्थागत क्षेत्रमा लैससास अनुरुप प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि नीति र कार्यबिधि बनाउन सकिन्छ ।	• बिभिन्न शाखाहरुवीच कार्यगत अन्तरसम्बन्धमा कमी । • संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकारबाट समय समयमा हुने नीति, कार्यबिधि, कानुन, योजनाको बारेमा अपडेट नहुनु । • बालविवाहऽ बालश्रम दहेज बिरुध्दको पैरवी र रोकथामका लागि अग्रसर हुँदा धम्कीऽ बाधा अवरोध हुने गरेको । • राजनीतिक आग्रह-पूर्वाग्रह ।

	परिचालन कार्यबिधि २०७९, सूचनाको हकको प्रयोग सम्बन्धी एन २०६४ र नियमावली २०६५ अन्तर्गत सूचनाहरु सार्बजनिक गर्ने सम्बन्धी कार्यबिधि, बालअधिकार कार्यबिधि २०७९, स्थानीय पाठ्यक्रम मस्यौदा २०७७ नगर सभा संचालन कार्यबिधि	रुपमा कार्य जिम्मेवारी हुनुपर्ने । • लैंससास कार्यान्वयनमा उचित बजेटको बिनियोजन र व्यबस्थापन गरिनुपर्ने । • लैससासलाई केन्द्रित गरि खण्डिकृत तथ्यांक अधावधिक गरिनुपर्ने ।		
संस्थागत व्यवस्थापन	• प्रमुख नेतृत्वमा महिला हुनु । • सबै कार्यक्रमहरुमा कर्मचारी र पदाधिकारीहरुको सहभागिता हुने गरेको । • कानुनले तोकेको समिति निर्माण भएको र आबश्यक्ता अनुसार बैठक हुने गरेको छ । पदाधिकारीहरु सकृय छन् । • नगरपालिकाको अधिकांश कार्य प्रणालीमा समावेशी नीति अनुरुप हुने गरेको छ ।	• बिभिन्न समिति उपसमितिहरु समाबेशिताका आधारमा पूर्णता दिनुपर्ने। • लैससास बारे सचेतना अभिबृध्दि हुने खालका कार्यक्रमहरु निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनुपर्ने । • लैससासमैत्री योजना निर्माण र बजेट बिनियोजन गरि कार्यान्वनयमा जोड दिनुपर्ने । • खण्डिकृत तथ्यांक अध्याबधिक गर्नुपर्ने ।	• सक्षम जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरु हुनु । उनीहरुको बिज्ञता र क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्न सकिन्छ । • सबै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई संस्थागत र बिषयगत क्षेत्रका कार्यपद्दतीका बारेमा जानकारी गराउन सकिन्छ । • कार्यक्रमहरुमा हुने सहभागितामा लैंगिक र सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चितता गरेर सहभागीहरु राख्न सकिन्छ ।	• लैगिक र सामाजिक समावेशीकरण नीति अवलम्बन गर्न खोजिएपनि कार्यपालिका सदस्यहरु फरक फरक राजनितिक दल र फरक बिचारका हुँदा निर्णायक अवस्थामा कहिलेकाँही बाधा अवरोध हुनु। • बजेटमा स्वार्थका कारण बैमनस्यता । • कर्मचारी र पदाधिकारीहरु छनौटमा

	• बजेट निर्माणमा सबै पक्षको सहभागिता छ । • अधिकांश संस्थागत संरचना र पूर्वाधारहरु निर्माण भएका र कतिपय संरचना निर्माणाधीन रुपमा रहनु ।	• नगरपालिकाको तथ्यांकहरुमा सबैको पहुँच हुनेगरि सार्वजनिक गर्नुपर्ने । • महिला, बालबालिका र उपेक्षित समुदायलाई लक्षित गरी बढी कार्यक्रम बनाउनु पर्ने ।	• नगरपालिकामा गठन हुने समिति उपसमितिहरु समाबेशी हुनेगरि निर्माण गर्न सकिन्छ । • तथ्यांक संकलनका लागि बजेट र जनशक्तिको व्यबस्थापन गर्न सकिन्छ ।	व्यक्तिहरुको स्वार्थ बाझिनु । • यकीन तथ्यांकको अभावमा सही योजना बन्न बनाउन नसकिनु ।
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	• लैंगिक रुपले महिलाको र मधेशी, जनजाति समुदायका कर्मचारीहरुको समाबेशिता राम्रो रहेको । • रोजगारीमा समावेशी रुपले कर्मचारी भर्ना गर्ने गरिएको । • लैंगिक फोकल पर्नस तोकिएको । • बिषयगत शाखाहरु समाबेशी रुपमा पूर्ण रहेको । • अनौपचारिक मूल्य मान्यता र हानिकारक परम्परागत मूल्य मान्यता हटाउने	• सबै कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण सम्बन्धी क्षमता बिकास कार्यक्रम गरिनु पर्ने । • रोजगार सम्बन्धी नीति बनाई लैससासमैत्री रोजगार सुनिश्चत गर्नुपर्ने । • अन्य आबश्यक कानुन निर्माण गरिनु पर्ने । • सार्वजनिक सूचनामा सबैको पहूँच हुने गरि कार्य गरिनुपर्ने ।	• क्षमता बिकास सम्बन्धी तालिम, अभिमुखीकरण, अवलोकन भ्रमण लगायत बिभिन्न कार्यक्रम गर्न सकिने । • रोजगार सम्बन्धी नीति बनाउनका लागि जनशक्ति र बजेटको व्यबस्थापन । • अनौपचारिक मूल्यमान्यता र हानिकारक अभ्यासमा सुधार ल्याउने गरि योजना र कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने अवसर पालिकामा रहेको ।	• लैससासका नीति, कानुनी दस्तावेज सम्बन्धमा समान बुझाइ नहुनु । • कर्मचारी र जनप्रतिनिधिवीच समान बुझाई नभईदिनु । • कार्यपालिका बैठकमा प्रस्ताव नजानु वा निर्णय नहुनु । • भएका निर्णयहरुको कार्यान्वयन नहुनु ।

	प्रकृतिका कार्यक्रमहरु संचालन हुने गरेको । • कानुनी सचेतना सम्बन्धी जानकारीमूलक कार्यक्रम गरिएको । • बिपद व्यवस्थापन समिति समावेशी रुपमा गठन ।	• बिपद व्यबस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुलाई क्षमता बिकास सम्बन्धी तालिम दिई दक्षता अभिबृध्दि गरिनु पर्ने । • बिपद व्यबस्थापन समितिले लैंगिक समानता र सामाजिक समाबेशीकरणलाई ध्यान दिनुपर्ने ।	• बिभिन्न संघसंस्था र अन्य सरोकारवालाहरुसंग समन्वय र सहकार्य गरि कानुनी साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने अवसर रहेको छ । • महिला, दलित र पछाडि पारिएका सिमान्तकृत समुदायलाई सिपमूलक मार्फत स्वरोजगारसंग जोडन सकिने । • कर्मचारीहरुलाई पनि प्रभावकारी सेवा प्रवाहरुका लागि क्षमता बिकासका तालिम र कार्यक्रम दिइनुपर्ने ।	
सेवा प्रवाह	• पालिकाको आफ्नै प्रशासकीय भवन निर्माण गर्ने प्रकृयामा रहेको । • सवै वडामा वडा कार्यालयको भवन	• अधिकांश भवनहरुमा छुट्टै स्तनपानको सुबिधा वा प्रावधान नरहेकोले बनाउनुपर्ने । • जेष्ठ नागरिकको लागि सहज हुने गरि स्थान	• निर्माण हुने भवनहरुको स्वीकृतीपूर्व लैंगिकमैत्री, बालमैत्री र अपांगमैत्री एवं जेष्ठ नागरिकमैत्री बनाउनुपर्ने गरि	• कार्यपालिका भवन निर्माण गर्न जग्गा व्यबस्थापनमा बिबाद । • सार्वजनिक सूचनामा सबैको पहूँच हुने गरि कार्य गरिनुपर्ने ।

	निर्माण योजनामा रहेको । • निर्माण हुने भवनहरुमा लैससासमैत्री - लैंगिकमैत्री, अपांगतामैत्री, जेष्ठ नागरिक मैत्री, बालमैत्री आदि) • महिला र अपांगमैत्री बर्थिंग सेन्टर रहेको छ । • खानेपानी सरसफाई सम्बन्धी कार्यबिधि र सो अनुसारको समिति रहेको । • स्वच्छ खानेपानीको व्यबस्था रहेको । • महिला, दलित, जनजाति र पछाडि पारिएका सिमान्तकृत समुदायको स्वरोजगार अभिबृद्धि गर्न सिपमूलक तालिमहरु संचालन गरिएको । • सरकारी अस्पतालबाट प्रजनन सम्बन्धी सेवा प्रभाव भईरहेको ।	र बाताबरण नभएकोले सो अनुकुल बनाउनुपर्ने । • बालमैत्री संरचना - शौचालय, पिउने पानीको धारा, बस्ने ठाउँहरु आदि) र प्रविधिहरु निर्माण गर्नुपर्ने । • जेष्ठ नागरिक र अपांगता भएका ब्यक्तिहरुको अधिकार सुनिश्चित हुने गरि कानुन र संयन्त्र निर्माण गरिनुपर्ने । • स्वरोजगार सृजना गरि उत्पादन हुने सामग्री बिक्री बितरणको सुनिश्चितता गर्नको लागि स्थानीय बजारलाई प्रबर्द्धन गरि गर्नुपर्ने । • अस्पतालमा आधुनिक प्रबिधिमैत्री संरचना बनाउनु पर्ने ।	कानुनी प्राबधान अबलम्बन गर्न सकिने । • बजारीकरण र उचित बजार ब्यबस्थापनका लागि उचित योजना बनाउन सकिने । • श्रोत र साधनको व्यबस्थापन गर्न सकिने । • हेल्प डेस्कको स्थापना गरी महिला, दलित र सिमान्तकृत समुदायलाई सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी बनाउन सकिने । • स्थानीय शिक्षित महिलाहरुलाई प्रविधिमा जोडनका लागि आईटी र कम्प्यूट प्रबिधि त्यसैगरि लोकसेवा मार्फत रोजगारमा पहूँच अभिबृद्धिका लागि लोकसेवा कक्षा जस्ता सिप प्रबर्द्धनका कार्यहरु गरिनुपर्ने ।	• शाखाको बजेट अन्यत्र रकमान्तर भईदिदा लक्ष र योजना अनुसार क्षमता अभिबृध्दि र जनचेतनाका कार्यक्रमहरु संचालन गर्न चूनौती रहेको । • बजेटमा राजनीतिक हस्तक्षेप र बिरोध हुनु ।

	• बिधालयका किशोरीहरुका लागि सेनेटरी प्याड निशुल्क उपलब्धता ।			
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	• नगरपालिकामा सुशासन समिति गठन भएको छ । • नगरपालिकाबाट सवै सूचनाहरु अनलाईन मार्फत वा वेवसाइट मार्फत सार्वजनिक हुने गरेको छ । • सूचना अधिकारीको ब्यवस्था गरिएको छ । • शाखा प्रमुखहरुले आफ्नो पदिय भूमिका अनुसार उत्तरदायित्व निर्वाह गरेका छन् । • आयोजनाहरु सम्पन्न भईसकेपछि अनुगमन समिति मार्फत योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन हुने गरेको छ । • कार्यपालिका सदस्य र कर्मचारी प्रशासनवीच समन्वय हुने गरेको छ ।	• नगरपालिकाको हरेक कार्यहरु स्थानीय पत्रपत्रिकामा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्ने। • बिषय बिज्ञ र बिज्ञ परामर्शकर्तामार्फत समय समयमा सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चूनौतीका बारेमा छलफल र सहजीकरण हुनुपर्ने। • समिति र उपसमिति एवं शाखालाई जिम्मेवारी दिदा लिखित अख्तियारी दिनुपर्ने । • समुदायसम्म सूचनामा पहुँचका लागि वडा समिति र समितिको कार्यालय मार्फत टोलस्तरमा सूचना बोर्ड राख्दा राम्रो हुने ।	• नागरिकले स्थानीय सरकारको हरेक गतिबिधि सहज रुपले थाहा पाउन सकुन भन्नका लागि सूचना प्रबिधिलाई अझ प्रभावकारी बनाउन सकिने । • लिखित रुपमा जिम्मेवारी दिईदा उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता प्रभावकारी हुने भएकोले लिखित अख्तियारी दिन सकिने । • सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण९ जेसी अडिट जस्ता प्रक्रियागत कार्यपद्धतिमा महिला, दलित, सिमान्तकृत समुदाय, जनजाति, मुश्लिम, अपांगता	• राजनीतिक द्वन्द्व र भागबण्डामा राजनीतिक दल सक्रिय हुनु । • प्रक्रियागत प्रावधान अबलम्बन गरेर काम गर्नुपर्ने हुँदा समयमा काम सम्पन्न गर्न अप्ठयारो हुने । • उपभोक्ता समितिहरुले बढी राजनीतिक दवाव सृजना गर्ने । • भागबण्डाको कुरा बढी हुने हुँदा सुशासन र उत्तरदायित्वमा एक चुनौती सृजना हुने ।

	• खर्च योजनाहरु पारदर्शि हुने गरेको छ । • नगर कार्यपालिका र वडा कार्यालयहरुमा नागरिक बडापत्र राखिनु ।	• आयोजनाको अनुगमनबाट आएका नतिजालाई सम्बन्धित सरोकारवालासमक्ष समेत पृष्ठपोषण दिई कार्यान्वयन गरिनु पर्ने । • स्थानीय तहको सवै क्षेत्रमा समन्वय र सहकार्य सवैलाई अनुभूति हुने गरि अझ प्रभावकारी बनाउनु पर्ने ।	भएका बर्गहरुको सहभागिता सुनिश्चित हुने गरि कार्यक्रमको आयोजना गर्न सकिन्छ ।	

१२. लैससासको कार्ययोजना

लैससास परीक्षणमा देखिएका कमजोर पक्ष र चुनौतीका पक्षलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि तल तालिकामा उल्लेख गरिएको कार्ययोजना सहभागितात्मक रुपमा नगरपालिकाले तयार गरेको छ ।

सुरुङ्गा नगरपालिका

लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरण विकास कार्ययोजना

जेष्ठ, २०८२

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वियन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
नीति, कानून तथा योजना २०	१५	नीति र कानूनमा समावेशिता/ सहभागिता	१.१.१ नीति, कानुन, कार्यबिधि मस्यौदा तयार गरिदा समाबेशी सहभागिता हुने ।	लैससास कार्यान्वयन समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.ब. २०८१/०८		√
			१.१.२ नगरपालिकाको नीति र योजनाहरुमा लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने	लैससास कार्यान्वयन समिति	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आ.ब. २०८१/०८२	√	
			१.१.३ सुरुङ्गा नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशी बिकास (स्थानीय कानून, नीति, आबधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरु) सम्बन्धी बिषयहरुमा समाबेश गर्ने	लैससास कार्यान्वयन समिति	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आ.ब. २०८१/०८२		√

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
			१.१.४ **लैंगिक बिभेद र सामाजिक बिभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी लैससासमैत्री (नीति, रणनीति, कानुन) निर्माण गर्ने ।**	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	कार्यपालिका, नगरसभा	बिषयगत शाखाहरु	आ.ब. २०८१/०८२	√	
			१.१.६ संघीय कानुनले व्यबस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बन्चितीमा परेका समुदायमाथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने नीतिगत प्रवन्ध निर्माण गरि कार्यक्रम तय गर्ने ।	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	कार्यपालिका	सामाजिक बिकास शाखा, महिला बालबालिका शाखा	आ.ब. २०८१/०८२	√	
			१.१.७ श्रम ज्यालामा बिभेद रोक्ने (समुदायस्तरमा समेत) प्रावधानका लागि कानुन/ निर्देशिका जारी गर्ने	बिधायन समिति	कार्यपालिका तथा नगरसभा	सम्वन्धित शाखा	आ.व २०८१/८२		√
		योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	**१.२.१ लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति, रणनीति निर्माण गर्ने, कार्यक्रम तय गने**	**महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा**	**प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत**	**महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा**	आ.व २०८१/८२	√	
			१.२.२ महिला, बालबालिका तथा बंचितीकरणमा परेका समुदायको प्रत्यक्ष फाईदाको लागि कुल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत बजेट छुटयाउन पहल गर्ने	योजना शाखा	सभा	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
		बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	१.३.२ लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं लैंगिक समानता तथा सामाजिक परीक्षण (जेसी अडिट) नियमित रुपमा गर्न बजेट व्यवस्थाको सुनिश्चिता गर्न पहल गर्ने ।	महिला विकास शाखा	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
		कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	२.१.१ महिला कर्मचारीहरुको संख्या ५० प्रतिशतसम्म पुरयाउन नीतिगत प्रावधान बनाई कार्यान्वयन गर्दै जाने ।	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			२.१.२ करारका कर्मचारी छनौटमा समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्वको लागि रणनीति निर्माण गर्ने	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			२.१.४ महिला तथा दलित, सिमान्तकृत समुदायका कर्मचारी, जनप्रतिनिधिहरुलाई क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान हुने गरि सकारात्मक बिभेदको नीति अवलम्बन गरि अवसरमा जोडने ।	तालिम वा प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	तालिम आयोजक	आवको तेस्रो चौमासिक		√
		कार्यप्रणाली समावेशी	२.२.१ लैंगिक समानता हटाउन समतामा आधारित स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति बनाउने ।	विद्यायन समिति	सभा	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			२.२.२ स्थानीय सरकारमा लैंगिक बिकास हेर्ने इकाई वा लैंगिक बिकास डेस्कको व्यवस्था गर्ने ।	कार्यपालिका	कार्यपालिका	सामाजिक विकास समिति	आ.व २०८१/८२		√

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	**प्राप्तांक**	**उपसूचक**	**(सूचकका आधारमा)**	**पहलकर्ता**	**निर्णयकर्ता**	**कार्यान्वयन पक्ष**	**समयावधि**	**पर्ने**	**नपर्ने**
			२.२.३ कार्यालयमा हुने दुर्व्यबहार, भेदभाव र हिंसा नियन्त्रणको लागि आचारसंहिता भए पालना गर्ने नभएको खण्डमा बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	विद्यालय समिति	कार्यपालिका	शिक्षा शाखा	आ.व २०८१/८२		√
		समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	२.३.२ योजना तर्जुमा प्रक्रिया लैससास अनुसार भए नभएको अनुगमन गर्ने	अनुगमन समिति	कार्यपालिका	अनुगमन समिति	आ.व २०८१/८२		√
		वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	२.४.१ स्थानीय स्तरमा महिला सिप बिकास, नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा श्रोत व्यबस्थापनका लागि आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरि छुट्टै कोष स्थापना गरि कोष परिचालनका लागि निर्देशिका बनाउने, कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक समिति	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
			२.४.३ लैंगिक डेस्कको बिकास र आवश्यक मानवीय श्रोतहरुको लीग बजेट ब्यबस्थापन	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	**२.५.१ लिंग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति, बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान आदि सहितको खण्डिकृत तथ्यांक संकलन (वडा र नगरको प्रोफाईल) र अपडेट गर्ने ।**	रोजगार शाखा	आर्थिक समिति	रोजगार शाखा	आ.व २०८१/८२	√	

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
			२.५.३ खण्डीकृत तथ्यांक (प्रोफाईल) का आधारमा स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने	योजना शाखा	कार्यपालिका	योजना शाखा	आ.व २०८१/८२		√
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास **२०**	१४.५	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	३.१.१ लैससास बिकासको लीग क्षमता बिकास कार्ययोजना तयार गर्ने, छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन तय गरि खर्च गर्ने कार्यबिधि निर्माण गर्ने र कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	कार्यपालिका	आ.व २०८१/८२		√
			३.१.२ स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने	तालिम वा प्रशासन शाखा	प्रशासन शाखा	प्रशासन शाखा	तेस्रो चौमासिक		√
			३.१.३ स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण र लैंगिक संबेदनशीलता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यकम	तालिम वा प्रशासन शाखा	प्रशासन शाखा	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
			३.१.६ मानव संसाधन बिकास केन्द्र वा शाखा वा इकाईको ब्यबस्था गर्ने	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	शाखा प्रमुख			√
			३.१.७ महिला र बन्चितीकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरि लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा संचालन गर्ने	प्रशासन शाखा	सभा	प्रप्रअ	आ.व २०८१/८२	√	

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
			३.१.८ महिला बिकासका लागि भएका बेईजिंग घोषणा पत्र, सिड, दीगो बिकास लक्ष जस्ता प्रावधानका बारेमा स्थानीय निकायका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन	महिला विकास शाखा	महिला विकास शाखा	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	३.२.२ लैंगिक हिंसारहित सुरुङ्गा नगरपालिका घोषणा अभियान कार्यक्रम संचालन गर्ने, लैंगिक हिंसाको मासिक र वार्षिक तथ्यांक अपडेट गर्ने ।	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	चौगो चौमासिक	√	
			३.२.३ महिला हिंसा बिरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने अभियान कार्यक्रम संचालन गर्ने	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
			३.२.४ समाजमा बिद्यमान हानिकारक मूल्यमान्यता, कुरीति र कुसंस्कारमा हटाउनका लागि अभियान कार्यक्रम संचालन	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		कानूनी साक्षरता	३.३.१ निर्वाचित महिला जनप्रतिनिधिहरु (कार्यपालिकाका सदस्य र वडा सदस्यहरु) लाई नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत प्रचलित कानुन एवं स्थानीय सरकारको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा क्षमता बिकास कार्यक्रम	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
			३.३.३ महिलाहरुको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरु	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			३.४.२ बिपद सम्बन्धी तथ्यांक संकलन, नक्सांकन गर्ने	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			३.४.४ बिपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा संचालन र श्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बंचितीकरणमा परेका समुदायको समेत सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	बिपद व्यवस्थापन समिति	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
सेवा प्रवाह २०	१४	पूर्वाधार विकास	४.१.२ स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त तरिकाले निर्माण सम्बन्धी प्रावधान, अभिमुखीकरण र कार्यान्वयन ।	पूर्वाधार विकास शाखा	कार्यपालिका	पूर्वाधार शाखा	नियमित		√
		प्रजनन् स्वास्थ्य	४.२.१ गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरि बार्षिक नीति, प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति बनाउने । यस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
			४.२.२ स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र सार्वजनिक स्थलहरु (पब्लिक प्लेस) हरुमा अलग्गै स्तनपान कक्षको ब्यवस्थालाई अनिवार्यको लागु गर्नका लागि पहल गर्ने ।	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			४.२.४ विपन्न वर्गको लागि स्वास्थ्य विमा अनुदान कार्यक्रम	स्वास्थ्य शाखा	नगर सभा	स्वास्थ्य शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		शिक्षा कार्यक्रम	४.३.२ आर्थिक अवस्था कमजोर भएका बालबालिकाका लागि दिवा खाजा, निशुल्क पाठयपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोशाक ब्यबस्थापन	सामाजिक विकास शाखा	नगर सभा	सामाजिक विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४.५.२ वैदेशिक रोजगार जानेहरुको क्षमता बिकास कार्यकम र अभिमूखिकरण कक्षा सञ्चालन	रोजगार शाखा	कार्यपालिका	रोजगार शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			४.५.३ ग्रामीण महिला प्राबिधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राबिधिक) र सामाजिक परिचालक तयारीको लागि तालिम तथा बिशेष कक्षा संचालन	सम्वन्धित शाखा प्रमुख	कार्यपालिका	सम्वन्धित शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			४.५.४ गरिव तथा बंचितीकरणमा परेका समुदायको पहूँच र कयशक्ति अनुरुप सुपथ सहकारी पसल सञ्चालन	आर्थिक विकास शाखा/ सहकारी युनिट	कार्यपालिका	सामाजिक शाखा	आ.व २०८१/८२	√	

मुल शीर्षक र उपशीर्षक			अवस्था सुधारका लागि आवश्य क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी				थप दायित्व पर्ने नपर्ने	
पूर्णांक	प्राप्तांक	उपसूचक	(सूचकका आधारमा)	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन पक्ष	समयावधि	पर्ने	नपर्ने
सुशासन र उत्तरदायित्व २०	१४	सुशासन	५.१.३ बेजिङ्ग घोषणा पत्र लगायत लैससास सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौता विषयलाई समेटर कर्मचारी र कार्यपालिका सदस्यलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
		उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	५.२.१ सञ्चालित कार्यक्रमको लैससासको दृष्टिले प्रभाव मूल्यांकन गर्ने	अनुगमन शाखा	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
			५.२.२ सार्वजनिक सुनाई कार्यक्रममा लक्षित वर्गको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने	कार्यपालिका	कार्यपालिका	महिला विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√
		सूचना तथा संचार	५.३.२ स्थानीय सूचनाहरु स्थानीय भाषामा प्रकाशन तथा प्रशारण गर्ने गराउने	सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
			५.३.३ लैससास सम्बन्धी जनचेतनामूलक सन्देश, कार्यक्रम स्थानीय भाषामा प्रशारण तथा प्रकाशन	सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आ.व २०८१/८२	√	
		समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	५.५.४ राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नम्वर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन, राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानवअधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजना सम्बन्धी अन्तरक्रिया, छलफल कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आ.व २०८१/८२		√

१३. निष्कर्ष

यस सुरुङ्गा नगरपालिकाले पहिलो पटक लैससास परीक्षण गरेको हुनाले यस विषयको संवेदनशीलतालाई महत्व दिएको देखिन्छ । नगरपालिकाले लैससासको दृष्टिले धेरै कार्यहरु अगाडी बढाएको छ । महिला हिंसा विरुद्ध २१ दिने अभियान सक्रिय रुपमा अगाडि बढाएको छ । बजेटको नीति तथा कार्यक्रमहरुमा समेत समावेशीताको विषयहरु समावेश गरेको छ। कार्यक्रमको तहमा पनि लक्षित वर्ग तथा महिला तथा बालबालिकाका कार्यक्रमहरु पनि समावेश गरेको छ । सिमित स्रोतका वावजुत यसलाई अधिकतम परिचालन गर्ने प्रयास गरेको छ । नगरपालिकाले कतिपय नीतिहरुमा समावेशिताका विषयहरु उठाएको पनि देखिन्छ। सुशासन प्रवर्द्धन गर्नेको लागि नियमिति रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम, सेवाग्राहीलाई सेवा सुविधा दिनको लागि शाखाहरुलाई सक्रिय बनाएको छ सार्वजनिका भौतिक पूर्वाधारहरु बनाउन लैससास मैत्री बनाउने प्रयास पनि गर्दै आएको छ। योजना तर्जुमा गर्दा सबै पक्षको सलग्नतालाई जोड दिदै आएको पनि छ । यस परीक्षण कार्यले नगरपालिकामा रहेका शाखाहरुबीचमा समन्वय गराउनुका साथै सबै शाखाहरुले यस विषयलाई महत्व दिने भनिएकोले आगामी दिनमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जोडिने निश्चित देखिएको छ।

नीति, योजना र कार्यक्रमहरुमा लैससासको दृष्टिले बने पनि लेखाजोखा गर्ने परिपाटी प्रभावकारी हुन सकेको छैन । कतिपय नीतिहरु बनाउने क्रममा नै रहेको छ । लैससास रणनीति बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ। व्यवहारिक रुपमा लैससासका विषयवस्तुहरु कार्यक्रम कार्यान्वन तहमा समावेश गरेता पनि नीतिगत व्यवस्था भने गर्न सकेको छैन। महिला शाखालाई थप प्रभावकारी बनाउन स्रोत र साधनको समेत व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ। सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा कम अंक प्राप्त गरेको छ। सेवा प्रवाह अन्तर्गत खानेपानी तथा सरसफाइ र स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापनमा काम गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसैगरी सुशासनको क्षेत्रमा नगरपालिकाले काम गर्नुपर्ने देखिन्छ। पूँजीगत खर्चको निश्चित प्रतिशत लैससास कार्यक्रममा विनियोजन नगर्दा लैससासका कार्यक्रमहरु परम्परागत रुपमा रहेमा रहेका छन् । समग्र लैससासको दृष्टिले नगरपालिकाले गरिरहेका कार्यहरु उत्तम अवस्थामा रहेको छ। यस नगरपालिकाको आगामी बर्षमा गरिने लैससास परीक्षणमा यस क्षेत्रमा सुधार भई अहिलेको भन्दा थप राम्रो भएर जाने अपेक्षा गर्न सकिन्छ। यसका लागि नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई समय समयमा अभिमुखीकरण गरी संवेदनशील बनाई कार्यसम्पादन भएमा उदाहरणीय नगरपालिका हुने निश्चित छ।

१४. सुझाव

- ✓ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, कार्यविधि तथा मार्गनिर्देशन तयार गर्नु वा अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्नुपर्ने।
- ✓ नगरपालिकाले बनाएका नीतिहरुलाई लैससासको दृष्टिले भए नभएको लेखाजोखा र समिक्षा नियमित रुपमा गर्न आवश्यक रहेको ।
- ✓ सबै योजना, कार्यक्रम र सेवा प्रवाहमा समावेशीकरणको मापदण्डलाई अनिवार्य रूपमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

- ✓ जेसी इकाइ वा फोकल व्यक्तिलाई थप क्षमतावान बनाई स्रोतसाधनको सुनिश्चिता गर्नुपर्ने ।
- ✓ वार्षिक योजना तथा बजेट निर्माण प्रक्रियामा महिला लगायत विविध सामाजिक समूहहरूको सार्थक सहभागिता सुनिश्चित गर्नुपर्ने ।
- ✓ लैंगिक उत्तरदायी बजेटको सुनिश्चितता गर्दै ट्र्याकिङ प्रणाली विकास गर्नु पर्ने ।
- ✓ समावेशी सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकता दिँदै महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, वृद्धवृद्धा, दलित तथा जनजाति समुदायहरूका लागि पहुँचयुक्त, सुरक्षित र उत्तरदायी सेवा केन्द्रहरू स्थापना गर्नुपर्ने ।
- ✓ डिजिटल पहुँच नभएका वर्गका लागि वैकल्पिक पहुँच व्यवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्ने ।
- ✓ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई लैससास विषयमा नियमित क्षमता विकास तालिम र अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- ✓ सेवा प्रदायकमा लैंगिक तथा सामाजिक संवेदनशीलता अभिवृद्धि गर्ने अभ्यासलाई संस्थागत गर्नुपर्ने ।
- ✓ लैससास सूचकहरू तयार गरी नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ✓ योजनाको कार्यान्वयनमा समावेशी प्रभावको प्रतिवेदन तयार गरी सार्वजनिक गरिनुपर्ने ।
- ✓ नागरिक समाज, महिला समूह, अपांगता महासंघ, दलित संघसंस्थाहरू लगायत सरोकारवालासँग नियमित समन्वय, संवाद र साझेदारी गर्नुपर्ने ।
- ✓ स्थानीय स्रोत र क्षमता उपयोग गर्दै समावेशी विकासका पहलहरूलाई प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने ।
- ✓ खानेपानी तथा सरसफाईका सुचकहरु योजना नै बनाई कार्य गर्नुपर्ने ।
- ✓ नागरिक शिक्षा, महिला साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- ✓ समिति तथा कार्यदलमा रहेका महिला तथा विपन्न वर्गहरुको थप क्षमता वृद्धि गर्नुपर्ने ।
- ✓ महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलुन सम्बन्धी महासंधी १९७९, दिगो बिकास लक्ष्य अन्तर्गत महिलाका सवाल र नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रियस्तरमा गरेका प्रतिबद्धतालाई पूर्णता दिने खालका कार्यक्रमहरुमा जोड दिनुपर्ने ।
- ✓ महिला, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति लगायत सीमान्तकृत समूहहरूको सहभागिता सुनिश्चित हुने गरि सबै समिति तथा वडा स्तरीय संरचना आवश्यकता अनुसार पुनर्संरचना गर्नुपर्ने ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची : १

अंकतालिका

क्र.सं.	सूचक र उपसूचक	पूर्णांक	प्राप्तांक
१	१.१.१-१.१.८= ६, १.२.१-१.२.८= ६.५, १.३.१-१.३.४= २.५	२०	१५
२	२.१.१-२.१.४= ३, २.२.१-२.२.४= २.५, २.३.१-२.३.४= ३.५, २.४.१-२.४.४= ३, २.५.१-२.५.४= ३.५	२०	१५.५
३	३.१.१-३.१.८= ५.५, ३.२.१-३.२.४= ३.५, ३.३.१-३.३.४= २.५, ३.४.१-३.४.४= ३	२०	१४.५
४	४.१.१-४.१.४= २.५, ४.२.१-४.२.४= ३, ४.३.१-४.३.४= ४, ४.४.१-४.४.४= २.५, ४.५.१-४.५.४= २	२०	१४
५	५.१.१-५.१.४= २, ५.२.१-५.२.४= ३, ५.३.१-५.३.४= ३, ५,४.१-५.४.४= ३, ५.५.१-५.५.४= ३	२०	१४
	जम्मा	**१००**	**७३**

अनुसूची : २
लैससास परीक्षणमा सहभागीहरुको विवरण

सुरुङ्गा नगरपालिका

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण

उपस्थिती

सुरुङ्गा नगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (जेसी अडिट) प्रतिवेदन तयारीका लागि मिति २०८२/०२/२० गतेका दिन सुरुङ्गा नगरपालिकाद्वारा समग्र विकास तथा परामर्श सेवा केन्द्रको सहकार्यमा आयोजित कार्यशाला कार्यक्रम ।

उपस्थिती:

क.सं.	नाम	पद	मोवाईल नं.	सही
१	श्री गीता चौधरी	नगर प्रमुख		[illegible]
२	श्री रुप ना० कार्की	नगर उप-प्रमुख		[illegible]
३	श्री धन ना० राउत	वडाध्यक्ष वडा नं.-१	९८४२८४१८६०	[illegible]
४	श्री अर्जुनराज खपाङ्गी	,, वडा नं.-२		
५	श्री किरण कुमार पोखरेल	,, वडा नं.-३	९८४१२९८०२१	[illegible]
६	श्री देवेन्द्र प्रसाद चौधरी	,, वडा नं.-४	९८१६६३९८८४	[illegible]
७	श्री फिनाराम चौधरी	,, वडा नं.-५	९८४२३८५२८८	[illegible]
८	श्री दिनेश कु राय	,, -६	९८०६६२५००५	[illegible]
९	श्री शिवनारायण चौधरी	,, -७	९८१९६८०२४३	[illegible]
१०	श्री श्याम प्रसाद साह	,, -८		
११	श्री सन्त कुमार यादव	,, -९		
१२	श्री चन्द्रनारायण यादव	,, -१०	९८१४६८९८६६	[illegible]
१३	श्री राम कुमार चौधरी	,, -११		[illegible]
१४	श्री शिवदर्शन पासवान	नगर प्रवक्ता	९८०४७२४८४७	[illegible]
१५	श्री हिरा चौधरी	कार्यपालिका सदस्य		[illegible]
१६	श्री निर्मला चौधरी	,,		निर्मला
१७	श्री शान्तिदेवी मण्डल	,,		शान्ति
१८	श्री सुनिता साफ	,,		सुनिता

श्री नविना पडुना(?) राजश्व शाखा

श्री संजीव कुमार चौधरी - दर्ता शाखा

१९	श्री फुलकुमारी राम	कार्यपालिका सदस्य		
२०	श्री राम भगत मोची	,, ,,		फ मो
२१	श्री हिरालाल पना	जि.प्र.प्र.अ.	९८४२८३३३९९	[illegible]
२२	श्री इन्द्र प्रसाद चौधरी	औ.प्र.वि. शाखा प्रमुख	९८४२८२९९८६	[illegible]
२३	राज कुमार यादव	स्वा. प्र.पा.	९८४२०४६८४२	[illegible]
२४	खुस कुमारी कार्की	,, राजस्व शाखा	९८०४७२३२०४	[illegible]
२५	मुना मण्डल	महिला शाखा	९८४३६२३९९९	[illegible]
२६	विजय कुमार चौधरी	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८०६६८४६८३	Vijaychoy
२७	डा. सिबेन्द्र कुमार चौधरी	पशु चिकित्सक पशुपंक्षी विकास शाखा	९८५८०४१६६४	[illegible]
२८	हरि नन्दन राम	अधिकृत, छैठौं	९८१४६६२२६६	[illegible]
२९	रोशन कुमारी चौधरी	बाल विकास अधिकृत छैठौं	९८०४६३२६७२	[illegible]
३०	दर्शन चौधरी	स्वा. शाखा प्रमुख	९८६२९९८५८२	[illegible]
३१	कला आचार्य	वडा सचिव वडा नं. २	९८४२८२३२०८	[illegible]
३२	रबिन्द्र कुमार चौधरी	योजना शाखा प्रमुख	९८४२८६१२६	[illegible]
३३	उपेन्द्र कुमार चौधरी	सुचना प्रविधि अधिकृत	९८४१५२३०५७	[illegible]
३४	प्रवीण कुमार चौधरी	नाप नक्सा शाखा प्रमुख	९८४१३८६८५४	[illegible]
३५	सुधिर चौधरी	रोजगार प्रमुख	९८१३५६८०२५	[illegible]
३६	अवधेश कुमार चौधरी	उद्यम विकास शाखा प्रमुख	९८०६६२८०४६	[illegible]
३७.	रुपम बहादुर खड्का	आ.लो.प. शाखा	९८४२९१६४३६	[illegible]
३८	सुनिल चौधरी	इ. चालक	९८२२३४८०३९	Sunil
३९	अमन चौधरी	चालक	,,	[illegible]
३९	कामिनी चौधरी	,,	९८१६१७६१४	[illegible]
४०.	पोष्टनाथ चहराई	का.से.	९८१६२६३२३९	[illegible]
४१.	श्याम सुन्दर यादव	इन्जिनियर	९८१४३५६८४१६	[illegible]
४२	इन्दु कुमारी चौधरी	का.स.		
४३	भुषण पुनैत	जि.प्र.का. छैठौं	९८४२८५४५४६	[illegible]
४४	राधादेवी मोची	कार्यपालिका सदस्य		[illegible]
४५	रिंकु यादव	महिला शाखा		Radha

अनुसूची : ३
सूचकगत प्राप्तांक विवरण

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता\ सहभागिता	८	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे \नगरेको ।	०-१	०.५	स्थानीय तहले स्वीकृत गरेका नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु र स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु । यस सम्बन्धी निर्णयका फाइलहरु । **आंशिक रुपमा रहेको । प्रशासन शाखामा दस्तावेजहरु रहेको ।**
२				१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे/नगरेको ।	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना का दस्ताबेजहरू र लेखाजोखा सम्पन्न भएको प्रमाणित गर्ने कागजातहरु तथा निर्णय फाइलहरु। आंशिक रुपमा रहेको ।
३				१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी विषयहरु समावेश भए/नभएको ।	०-१	१	स्थानीय सरकारका स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजना सम्वन्धी दस्तावेजहरू। **प्रशासन शाखामा दस्तावेजहरु रहेको ।**
४				१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरु छन् / छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको)।	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने नीति दस्तावेज र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू । आंशिक रुपमा रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
५				१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु रोक्न **पर्याप्त** प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिहरू र तिनको लैससास दृष्टिले विश्लेषण गरिएको दस्तावेज ।
६				१.१.६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए/ नमिलाएको ?	०-१	१	महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमाणित कागजातहरू र माहिला तथा वञ्चितीमा परेका समुदायहरुको स्वयम भनाइहरुको दस्तावेज **न्यायिक समितिमा दस्तावेज रहेको ।**
७				१.१.७	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे । नरहेको (समुदायको प्रचलन विभेदकारी भए नभएको) ?	०-१	१	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज (समुदायको प्रचलन विभेदकारी भए नभएको)
८				१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहको श्रम नीति दस्तावेज र यसको समीक्षा प्रतिवेदन। संघीय कानुनलाई आधार मानि कार्यान्वयन गर्ने रहेको ।
९		योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य विश्लेषण दस्तावेज

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
१०				१.२.२	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे / नगरेको?	०-१	०.५	गाउँपालिका / नगरपालिकाको महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको बजेट सीमा।
११				१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरुले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे / नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यकमहरुलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण) ?	०-१	१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा भएका सहभागीहरूको सूची, फोटो र वडास्तरबाट छनौट भएका योजनाको सूची र लक्षित समुहले छनौट गरेका कार्यक्रमको सूची। योजना छनौट र प्राथमिकीकरणको माइन्यूट र निर्णय वडा कार्यालयमा रहेको।
१२				१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए / नभएको ?	०-१	१	बजेट तर्जुमा मार्गदर्शनको प्रति र यसमा योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषय समावेश भएको प्रमाण। **योजना तर्जुमा समितिको बैठक र निर्णय।**
१३				१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	०-१	०.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तयारी प्रतिवेदन

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								कार्यक्रमको तयारी प्रतिबदेन महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखामा रहेको ।
१४				१.२.६	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण गरेको दस्तावेज र सोलाई प्राप्त गर्ने कार्यक्रमहरू बजेट विनियोजन दस्ताबेज महिला तथा बालबालिका शाखामा रहेको ।
१५				१.२.७	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने / नबनेको	०-१	१	स्थानीय तहका योजना दस्तावेज नगरपालिकामा प्रशासन शाखामा रहेको ।
१६				१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए। नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए / नदिएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन सम्वन्धी कानूनका प्रावधानहरू र केही योजनाको नमूना अवलोकन
१७		बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिए/नगरिएको ?		१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा अघि समुदायका सरोकारवालाहरू सँगको छलफल र परामर्श तथा विपन्नता स्तरीकरण सम्वन्धी आवधिक दस्तावेज आबश्यक कागजात योजना शाखामा रहेको ।
१८				१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए/ नगरिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरु

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
१९				१.३.३	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिए/नगरिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरु क्षमता बिकासका लागि केहि बजेट बिनियोजन भई आंशिक रुपमा कार्यक्रम सचालन हुने प्रावधान।
२०				१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिए/नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यकमबीच भिडान)	०-१	०.५	बजेट तथा कार्यकमबीच भिडान नतिजा निकाल्ने, बजेट तथा कार्यक्रम दस्तावेज **निश्चित प्रतिशत बजेट भनि प्रतिशतमै नछुट्याइएको ।**
२१	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा रहेका (कर्मचारी।पदाधिकारी) को नामावली **नामावली बिबरण प्रशासन शाखा र आईटि शाखामा रहेको।**
२२				२.१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको सम्वन्धी नीति, कानून र अभ्यास सम्वन्धी दस्तावेज
२३				२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्ने रणनीति तथा कार्यनीति र सेवा प्रवाह दस्तावेज दस्तावेज प्रशासन शाखामा रहेको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
२४				२.१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको/नलिएको	०-१	१	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्ने सकारात्मक विभेदको नीति तथा रणनीति दस्तावेज संघीय र प्रादेशिक कानुनलाई अनुशरण गरि सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गरिएको।
२५		कार्यप्रणाली समावेशी	४	२.२.१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?	०-१	०.५	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको कार्यनीति दस्तावेज निश्चित कार्यनीति नरहेको तर यससंग सम्बन्धित कार्यहरु गरिदै आएको।
२६				२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छाछैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए/नगरिएको)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको संगठन संरचना र लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको कार्य निर्देश शर्त र जिम्मेवारी किटान दस्तावेज। महिला बालबालिका शाखालाई हेर्दै आएको तर लैससास कार्यान्वयन समिति नबनेको।
२७				२.२.३	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रण सम्वन्धी आचार संहिता दस्तावेज/निर्णय पुस्तिका आचार संहिता र निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख रहेको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
२८				२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजाना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	योजना तर्जुमा समितिलाई र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिले सुझाव दिएको दस्तावेज, बैठकको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका र वडास्तरमा गरेको अनुगमन प्रतिवेदन लैससास कार्यान्वयन समिति गठनको प्रक्रियामा रहेको । वडास्तरमा योजना छनौटको माईन्युट रहेको ।
२९		समिति, उपसमिति र कार्यदलमा	४	२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे/ नरहेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी प्रतिनिधित्व भएको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका
३०				२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए/नपाएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूको छलफल सहभागिताको उपस्थिति र निर्णय पुस्तिकाको प्रति
३१				२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले दिएका सुझावहरु अनुगमन समितिमा माईन्यूट र सुझावहरु रहेको ।
३२				२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								सुझावहरु र कार्यान्वयन समीक्षा सहित कहिलेकाही कार्यान्वयनमा लैजाने गरिएको छ ।
३३		वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	२.४.१	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/ नगरिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि छुट्टै कोष स्थापना सम्वन्धी दस्तावेज महिला तथा बालबालिका कोष स्थापना गरिएको छ ।
३४				२.४.२	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	०-१	१	आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेट तथा कार्यक्रम दस्तावेजहरु रहेको छ ।
३५				२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको व्यवस्था तथा सोको लागि आवश्यक जनशक्ति, वजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था नगरिएको ।
३६				२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ।	०-१	१	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन बजे विनियोजन गरेको दस्तावेज र सूचना प्रणाली र यसबाट प्रवाहित सूचनाहरू दस्तावेज र सूचनाहरु लेखा शाखामा रहेको । सूचना दिने गरिएको ।
३७		तथ्याङ्क सङ्कलन तथा	४	२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना । तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि) (गाऊं । नगर प्रोफाईल)	०-१	१	महिला, पुरुष, बालबालिका, सबै जातजातिका (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि) खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको गाऊं / नगर प्रोफाईल रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
३८				२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको / नगरेको (गाऊं/नगर प्रोफाईल)	०-१	०.५	स्थानीय स्तरका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याँक र नक्साङ्कन सहितको गाऊं।नगर प्रोफाईल। तर छुट्टाछुट्टै नक्सांकन नरहेको।
३९				२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	०-१	१	स्थानीय पार्श्वचित्र र खण्डीकृत तथ्यांक तथा सूचनाको विवरण र स्थानीय विकास योजना तर्जुमा दस्तावेज, पाश्वचित्र, सामाजिक परीक्षण।
४०				२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरे /नगरेको ?	०-१	१	आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरणको अभिलेख रहेको। MIS प्रणालीमा अपडेट रहेको।
४१	मानव संसाधन तथा क्षमता	मानव संसाधन तथा क्षमता	८	३.१.१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए। नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए/नआएको ?	०-१	०.५	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना, बार्षिक बजेट किताब र लैससासमा खर्च गर्ने कार्यविधि निर्माण भई स्वीकृतिको प्रकृयामा रहेको।
४२				३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी।कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो/थिएन ?	०-१	१	नगरपालिकाले पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई आफ्नै बजेटबाट कार्यक्रम गरि सहभागी गराउने गरिएको माइन्यूट रहेको । अन्य संघसंस्थासंगको सहकार्यमा पनि पदाधिकारी र कर्मचारी यस्तो कार्यक्रम संचालन भएको।
४३				३.१.३	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	तालिममा समेटिएको विषयवस्तु, भाषाको लेखन र प्रयोगको स्तर, आवश्यकतामा आधारित भएको तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिई सुझावको आधारमा आगामी कार्यक्रम निर्माण गर्ने सुनिश्चित गरिएको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
४४				३.१४	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन/छैनन् ? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता विकास सम्वन्धी प्राबिधिक तालिम, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदिको प्रतिवेदन र परिमाण खुल्ने बजेट खर्च विवरण रहेको ।
४५				३.१५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने विषयगत तालिम प्राप्त केही जनशक्ति
४६				३.१६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको संगठन संरचना र कार्यरत जनशक्तिको शाखा । इकाई भएपनि जनशक्ति नखटाईएको ।
४७				३.१७	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए /नभएको (संचालित तालिम कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	स्थानीय तहको बार्षिक कार्यक्रम र महिला तथा वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी सम्वन्धी कार्यक्रमहरू संचालन भएको माईन्यूट र उपस्थिति रहेको । तर सबैले अवसर नपाएको ।
४८				३.१८	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्दताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्दताहरूमध्ये कुनैहीको बारेमा पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने अभिमुखीकरण कार्यकम हुने गरेको । सबै बिषयमा नभएको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
४९		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना	४	३.२.१	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू हुने गरेको र सोको माईन्यूट हाजिरी प्रतिबेदन आदि महिला बालबालिका शाखामा रहेको ।
५०				३.२.२	लैङ्गिक हिंसारहित गाऊ/नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ ? (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०-१	०.५	आंशिक रुपमा भएको । बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणा भएको र बालश्रममुक्त नगरपालिका घोषणाको लागि प्रकृयामा रहेको । बालबिवाह र बालश्रममा कमी आएको ।
५१				३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	०-१	१	सञ्चालन गरेका महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम गरेको र सोको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका महिला तथा बालबालिका शाखामा रहेको ।
५२				३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउन सञ्चालन गरेका कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखामा रहेको ।
५३		कानूनी साक्षरता	४	३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका केही जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीलाई नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानूनको केही बिषयमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरिएको । सोको बिबरण महिला बालबालिका शाखा र अन्य शाखामा रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
५४				३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत केही शाखा प्रमुखहरूलाई केही कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तु समेटी गरिएको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण बिभिन्न शाखामा रहेको ।
५५				३.३.३	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	०-१	१	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी - कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण कार्यक्रम भएको र सोको हाजिरी माईन्यूट महिला तथा बालबालिका शाखामा रहेको ।
५६				३.३.४	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरु लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०-१	०.५	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिब◌ाट केही महिलाहरुको सशक्तिकरण भएको । माईन्यूट रेकर्ड महिला बालबालिका शाखामा रहेको ।
५७		विपद व्यवस्थापनमा	४	३.४.१	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे ।	०-१	१	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि रहेको । सोको डकुमेन्ट बिपद ब्यबस्थापन शाखामा रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
					नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे/नरहेको ?			
५८				३.४.२	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लिइएको लाभान्वित समूहका महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको तथ्याङ्क तथा राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरणको सूची बिपद ब्यबस्थापन शाखामा रहेको ।
५९				३.४.३	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यका लाभान्वित समूहमध्ये महिला र केही बन्चितीकरणमा रहेका समुदायको सहभागितामा उनीहरुलाई प्राथमिकतामा राखि संचालन गरेको । रेकर्ड विवरण बिपद ब्यबस्थापन शाखा र महिला बालबालिका शाखामा रहेको ।
६०				३.४.४	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय मध्ये **सिमितको समुदायको सहभागितामा** निर्णय गर्ने गरेको । उपस्थिति विवरण बिपद ब्यबस्थापन शाखामा रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
६१	सेवा प्रवाह १०	पूर्वाधार विकास	४	४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री / संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि स्वीकृत ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तथा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री / संबेदनशील संरचनाको ड्रइङ, डिजायन भएको । रेकर्ड योजना शाखा र भौतिक पूर्वाधार शाखामा रहेको ।
६२				४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरूका ड्रइङ, डिजायन र निर्मित संरचनाको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनहरू **स्थलगत अध्ययन र प्रतिबेदन ।**
६३				४.१.३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	०-१	०	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार निर्देशन दिने कुनै नीति नभएको र कार्यान्वयन नभएको ।
६४				४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	०-१	०.५	महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सेच भएको तर सकारात्मक

सि नं	मूल बिषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने नीति तथा आयोजनाहरूमा ग्याप रहेको।
६५		प्रजनन् स्वास्थ्य	४	४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए/नभएको ?	०-१	१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने नीति र यसको अनुगमन प्रतिवेदन रहेको।
६६				४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरुमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरुमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर आंशिक कार्यान्वयन भएको।
६७				४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन् ?	०-१	१	सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्ने, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्ने, एचआईभी एड्स, स्तन क्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने अवस्था सुधार गर्ने र स्वास्थ शिविरहरू राख्ने जस्ता महिलाको स्वास्थ्य सुधार सम्वन्धी कार्यकमको रेकर्ड महिला बालबालिका शाखा, स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा शाखा आदिमा रहेको।
६८				४.२.४	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	०-१	०.५	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम भएको आंशिक कार्यक्रम संचालन भएनपि चालु बर्षको कार्यक्रम र बजेट नभएको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
६९		शिक्षा कार्यक्रम	४	४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	०-१	१	विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने निर्णय तथा यसको कार्यान्वयन प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा रहेको छ।
७०				४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	०-१	१	आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाउने कार्यक्रम तथा कार्यान्वयन प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा रहेको छ।
७१				४.३.३	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए/ नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०-१	१	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि संचालनको उपस्थिति र अनुगमन प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा रहेको।
७२				४.३.४	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	१	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन तथा अनुगमनका प्रतिवेदनहरु शिक्षा शाखा र जिन्सी शाखामा रहेको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
७३		खानेपानी तथा सरसफाइ	४	४.४.१	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए/नभएको ?	०-१	१	नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध नभएको अनुगमनमा देखिएको ।
७४				४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट र संचालन प्रतिवेदन लेखा शाखा, स्वास्थ्य शाखा, खानेपानी तथा सरसफाई शाखामा रहेको ।
७५				४.४.३	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रमको आंशिक रुपमा रहेको । सो को प्रतिबेदन खानेपानी तथा सरसफाई शाखामा रहेको ।
७६				४.४.४	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफा पानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन भएकोऽ बजेट र प्रतिवेदन योजना शाखा र लेखाखाशामा रहेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
७७		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	४.५.१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	योजना तर्जुमा गर्नु अगाडि बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक केही कार्यकम राखिएको तर बजेट र कार्यान्वयनमा कमी रहेको।
७८				४.५.२	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरे/नगरेको ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि गरिएका कार्यक्रमहरूको संख्या र उपस्थिति, तथा स्वीकृत कार्यक्रम सामे परियोजना अन्तर्गतको शाखामा रहेको।
७९				४.५.३	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाँक)	०-१	०.५	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने निर्णय र मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।
८०				४.५.४	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए/नभएको ?	०-१	०.५	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।
८१	सुशासन तथा [illegible]	सुशासन	४	५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट केही नीति, कानून जारी र कानून बमोजिम सम्बन्धित

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								अधिकारीबाट भएका निर्णयको माईन्यूट प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मातहतमा रहेको।
८२				५.१.२	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए/नल्याएको ?	०-१	०.५	विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता **केही** नीति मात्र कार्यान्वयनमा ल्याएको। कार्यान्वयन प्रतिवेदन बिभिन्न शाखामा रहेको।
८३				५.१.३	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटामध्ये केही प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा स्वीकृत तथा सञ्चालित कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति महिला बालबालिका शाखामा रहेको छ।
८४				५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	०-१	०.५	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्ने कार्यक्रममा विनियोजित बजेट तथा कार्यकम संख्या, कार्यकम संचालन भएको संख्या र उपस्थिति महिला बालबालिका शाखामा रहेको।
८५		उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	५.२.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गरेको प्रति र कार्यक्रमको उपस्थिति सामाजिक बिकास शाखाऽ लेखा शाखाऽ योजना शाखामा रहेको छ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
८६				५.२.२	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा केही मात्रामा कहिलेकाँही उपस्थिति रहने गरेको र रजिष्टर एवं बन्चितिकरणमा परेका व्यक्तिको उपस्थिति सामाजिक बिकास शाखामा रहेको ।
८७				५.२.३	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे। नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठेका प्रश्नमध्ये **केहीको** स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको ।
८८				५.२.४	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए/नल्याएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको स्वीकृत आचार संहिता प्रशासन शाखामा रहेको । कार्यन्वयनमा रहेको छलफलमा पाईएको ।
८९		सूचना तथा संचार	४	५.३.१	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे /नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	०-१	१	समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिकीकरण र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लक्षित कार्यक्रम तथा बजेट सार्वजनिक गरेको अभिलेख ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								नगरपालिकाको वेवसाईटमा राखिएको। बजेट पुस्तिका सार्वजनिक गरिएको। जोकोही जानकारी लिन आउँदा जानकारी दिने गरिएको पाईएको।
९०				५.३.२	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे/ नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचनाहरू स्थानीय भाषामा प्रवाह गर्ने नीति लिएको आंशिक रुपमा हुने गरेको पाईएको।
९१				५.३.३	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी प्रवाहित सूचनाको रेकर्ड राखिएको पाईएको। लेखा शाखाऽ महिला बालबालिका शाखामा रेकर्ड रहेको।
९२				५.३.४	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्याँकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	०-१	०.५	महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा केही वृद्धि भएको देखिएको। तथ्याँक वा अध्ययन प्रतिवेदन महिला तथा बालबालिका शाखाऽ सामाजिक बिकास शाखामा रहेको।
९३		अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	५.४.१	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ?	०-१	१	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिएको प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनमा रहेको।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
९४				५.४.२	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वनय आंशिक रुपमा मात्र भएको ।
९५				५.४.३	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेका छ ?	०-१	१	समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रममाथि छलफल हुने गरेको र सोको प्रतिवेदन महिला बालबालिका शाखामा रहेको ।
९६				५.४.४	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०.५	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका केही पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ । सोको डकुमेन्ट योजना शाखामा रहेको ।
९७		समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	४	५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको पाईयो ।
९८				५.५.२	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि बेला बेलामा कार्य गरेको ।

सि नं	मूल बिषय	सहायक बिषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्रामाङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
								माईन्यूट र उपस्थिती महिला बालबालिका शाखामा रहेको।
९९				६.६.३	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे /नगरेको ?	०-१	१	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको कार्यकम संख्या र उपस्थिति महिला बालबालिका शाखा र सामाजिक बिकास शाखामा रहेको।
१००				६.६.४	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा विनियोजन भएको स्वीकृत वार्षिक कार्यकम र बजेट वेवसाईटमा रहेको। बजेट बिश्लेषण गर्दा आंशिक रुपमा बजेट रहेको र कार्यान्वयन भएको।

अनुसूची : ४

नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको नामावली

सुरुङ्गा नगरपालिका

नगरपालिकाको कार्यालय अन्तरगत कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको विवरण

क.सं	कर्मचारी संकेत.नं.	कर्मचारीको नामथर	पद	श्रेणी/तह	स्थायी/करार	कार्यरत शाखा
१		गोरखनाथ मिश्र	प्र.प्र.अधिकृत	उप सचिव	स्थायी	कार्यालय प्रमुख
२		घनश्याम पोखरेल	अधिकृत सातौ	अधिकृत सातौ	स्थायी	प्रशासन शाखा
३		राज कुमार यादव	कृषि अधिकृत	अधिकृत छैठौं	स्थायी	प्रशासन/जिन्सी शाखा
४	२३९९०८	हरि नन्दन राम	अधिकृत छैठौं	अधिकृत छैठौं	स्थायी	सहकारी/प्रशासन शाखा
५		शिव नारायण पासमान	का.स.	सहायक चौथों	स्थायी	प्रशासन शाखा
६		प्रमोद चौधरी	कानूनी सल्लाहकार	अधिकृत छैठौं	करार (स्थानिय तह)	न्यायिक शाखा
७		संजीब कुमार झा	प्रा.स.	सहायक पाँचौ	स्थायी	न्यायिक शाखा
८		इन्द्र प्रसाद चौधरी	इन्जिनियर	अधिकृत सातौ	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
९		प्रदिप कुमार यादव	सब- इन्जि	सहायक पाचौ	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१०	२४०९९४	श्याम सुन्दर यादव	इन्जिनियर	अधिकृत छैठौं	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
११	२४०९५६	रामसरोज चौधरी	इन्जिनियर	अधिकृत छैठौं	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१२	२४०९८०	पुष्पलता चौधरी	इन्जिनियर	अधिकृत छैठौं	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१३		दिपेश चौधरी	इन्जिनियर	अधिकृत छैठौं	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१४		रवेन्द्र कुमार चौधरी	अधिकृत छैठौं	अधिकृत छैठौं	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१५	२२७५९७	काशिन्द्र प्रसाद यादव	अ.सब- इन्जि.	सहायक चौथों	स्थायी	योजना तथा प्राविधिक
१६		दिपेन्द्र कुमार ओरग्यान थारु	स.क.अ.	सहायक चौथों	करार (स्थानिय तह)	योजना तथा प्राविधिक
१७		नवजीवन चौधरी	का.स.		करार (स्थानिय तह)	योजना तथा प्राविधिक
१८		नविन दनुवार	सहायक पाँचौ	सहायक पाँचौ	स्थायी	राजश्व शाखा
१९		खुस कुमारी कार्की	सा.प.	सहायक चौथों	करार (स्थानिय तह)	राजश्व शाखा
२०	२३७४६४	खुम बहादुर खडका	आ.ले.प. अधिकृत	अधिकृत छैठौं	स्थायी	लेखा शाखा
२१	२३७४६०	सिताराम कार्की	लेखा अधिकृत	अधिकृत छैठौं	स्थायी	लेखा शाखा
२२		सुरेश कुमार साह	ना.प्रा.स.	सहायक चौथों	करार (कृषि तथा पशुपंक्षी)	लेखा शाखा
२३		प्रमेश्वर कुमार पासमान	का.स.		करार (स्थानिय तह)	लेखा शाखा
२४		श्यामसुन्दर सिंह	ईन्जिनियर	अधिकृत सातौ	करार (स्थानिय तह)	घर/नक्सा शाखा
२५		भुषण कुमार चौधरी	अमिन	सहायक चौथों	स्थायी	घर/नक्सा शाखा
२६		अशोक कुमार चौधरी	का.स		ज्यालादारी (स्थानीय तह)	घर/नक्सा शाखा
२७		उपेन्द्र कुमार चौधरी	सुचना प्रविधि अधिकृत	अधिकृत छैठौं	करार (स्थानिय तह)	I.T शाखा
२८		संजीव कुमार चौधरी	सा.प.	सहायक चौथों	करार (स्थानिय तह)	दर्ता चलानी शाखा
२९		अविनाश कुमार चौधरी	एम.आई.एस. अपरेटर	सहायक पाँचौ	करार (राष्ट्रिय पंजिकरण विभाग)	पंजिकरण शाखा
३०		पुरुषोत्तम चौधरी	एम.आई.एस. अपरेटर	सहायक पाँचौ	करार (राष्ट्रिय पंजिकरण विभाग)	पंजिकरण शाखा
३१		प्रतिमा कुमारी चौधरी	एम.आई.एस. फिल्ड सहायक	सहायक चौथों	करार (राष्ट्रिय पंजिकरण विभाग)	पंजिकरण शाखा
३२		रोशन कुमारी चौधरी	कृषि अधिकृत	अधिकृत छैटौं	स्थायी	कृषि शाखा
३३		प्रकाशचन्द्र साह	कृषि अधिकृत	अधिकृत छैटौं	करार (स्थानिग तह)	कृषि विकास शाखा
३४	२०४२५१	विद्या नन्द चौधरी	ना.प्र.स.	सहायक चौथो	स्थायी	कृषि तथा पशुपंक्षी शाखा
३५		मिथलेश किशोर यादव	का.स.		करार (स्थानिय तह)	कृषि तथा पशुपंक्षी शाखा

क.सं	कर्मचारी संकेत.नं.	कर्मचारीको नामथर	पद	श्रेणी/तह	स्थायी/करार	कार्यरत शाखा
३६		डा. शिवेन्द्र चौधरी	पशु चिकित्सक	अधिकृत छैठौं	करार (स्थानिय तह)	पशु शाखा
३७		सुनिता साह	ना.प.से.प्रा.	सहायक चौथो	करार (कृषि तथा पशुपंक्षी)	पशुपंक्षी शाखा कडरबोना
३८		निर्मल कुमार चौधरी	ना.प.से.प्रा.	सहायक चौथो	करार (स्थानिय तह)	पशुपन्छी शाखा
३९	२४१६२४	रिकु कुमारी यादव	महिला विकास अधिकृत	अधिकृत छैठौं	स्थायी	महिला तथा बा. शाखा
४०	२१६४९०	मुना देवी समाल	स.महिला विकास निरिक्षक	सहायक चौथो	स्थायी	महिला तथा बा. शाखा
४१		निरोन्द्र पासवान	बालमैत्री सुपरभाइजर	सहायक चौथो	करार	महिला तथा बा. शाखा
४२		सुधिर कुमार चौधरी	रोजगार संयोजक	अधिकृत छैठौं	करार (स्थानिय तह)	रोजगार शाखा
४३		विधा बस्नेत	रोजगार सहायक	सहायक पाचौं	करार (स्थानिय तह)	रोजगार शाखा
४४		कृति कुमारी चौधरी	प्राविधिक सहायक	सहायक पाचौं	करार (स्थानिय तह)	रोजगार शाखा
४५		अवधेश कुमार चौधरी	सहायक चौथो	सहायक चौथो	स्थायी	४ नं. वडा कार्यालय
४६		विजय कुमार चौधरी	उद्यम विकास सहजकर्ता	सहायक पाँचौं	करार	लघु उद्यम विकास शाखा
४७		यति कुमारी चौधरी	उद्यम विकास सहजकर्ता	सहायक पाँचौं	करार	लघु उद्यम विकास शाखा
४८	१८५४४५	हिरालाल राना	अधिकृत आठौं	अधिकृत आठौं	स्थायी	शिक्षा शाखा
४९	१९७२९८	धन बहादुर पुलामी	अधिकृत छैठौं	अधिकृत छैठौं	स्थायी	शिक्षा शाखा
५०		भोगेन्द्र यादव			स्थायी	शिक्षा शाखा
५१		जयन्ता कुमारी चौधरी	का.स.	सहायक चौथो	करार (स्थानिय तह)	भुमी शाखा
५२		पोखनाथ भट्टराई	का.स.		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५३		ईन्द्र कुमारी चौधरी	का.स.		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५४		सुरेखा कुमारी चौधरी	का.स.		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५५		इन्द्रदेव कामती	एम्बुलेन्स चालक		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५६		सुनिल चौधरी	हलुका सवारी चालक		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५७		अनिल कुमार यादव	हलुका सवारी चालक		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५८		जितेन्द्र कुमार पासमान	हलुका सवारी चालक		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
५९		विजय कुमार चौधरी	इलेक्ट्रिसियन		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६०		बिबिना कुमारी चौधरी	सरसफाई कर्मी		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६१		जलेश्वर मरिक	स्वीपर		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६२		बुधेश्वर डोम	सरसफाई कर्मी		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६३		धनर मलिक	सरसफाई कर्मी		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६४		भुकनी देवी मरिक	सरसफाई कर्मी		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६५		प्रदिप मरिक	स्वीपर		ज्यालादारी	सुरुङ्गा नगरपालिका
६६		नागेश्वर कुमार रुचाल	नगर प्रहरी ईन्चार्ज		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
६७		अजय कुमार चौधरी	नगर प्रहरी जवान		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
६८		ललिता कुमारी चौधरी	नगर प्रहरी जवान		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
६९		सुजित कुमार चौधरी	नगर प्रहरी जवान		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
७०		सुजता कुमारी चौधरी	नगर प्रहरी जवान		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका
७१		नागेन्द्र कुमार साह	नगर प्रहरी जवान		करार (स्थानिय तह)	सुरुङ्गा नगरपालिका

अनुसूची : ५
लैससास परीक्षणका झलकहरु